

Groenvisie gemeente Waterland

Focus op groen

2020-2024

Samenvatting

Focus op groen is van belang om prettig te kunnen leven en verder te bouwen aan een fijne woonomgeving. In deze visie staat op welke manier gemeente Waterland zich inzet om groen in de openbare ruimte te onderhouden en te verbeteren. Trends en ontwikkelingen, input uit de kernen en vakkennis van de werknemers vormen de basis voor de visie.

Ambities zijn leuk maar wat levert groen eigenlijk op?

Meerdere onderzoeken wijzen uit dat groen zorgt voor waardevermeerdering op de volgende vlakken: economie, klimaat, natuur en de mens. Zo wordt vastgoed 4 a 15% meer waard, groen zorgt voor verkoeling en sociale cohesie, wijken met groen hebben gemiddeld 42% minder criminaliteit.

Trends en ontwikkelingen

Voor deze visie hebben we belangrijke trends en ontwikkelingen meegenomen zoals de afname van insecten, klimaatadaptie, bomen tegen hitte, zonnepanelen en groen, schoolpleinen vergroenen, natuurinclusief bouwen, omgevingswet, vaste planten en groenkapitaal.

Visie: focus op groen

Gemeente Waterland gelooft dat een groene openbare ruimte noodzakelijk is om prettig te leven. Wij willen daarom de kwaliteit van de groene buitenruimte verder versterken voor de bewoners en de natuur. Dit bereiken we door aantrekkelijk groen te realiseren, goed onderhoud te plegen, bewoners te betrekken en maatregelen te nemen voor een klimaatbestendige toekomst.

Visie in vier thema's

De gemeente werkt met de volgende vier thema's:

- 1. Aantrekkelijk groen** (bijvoorbeeld meer bloeiende planten).
- 2. Groenonderhoud op orde** (bijvoorbeeld plantvakken verbeteren of omvormen).
- 3. Bewoners** (bijvoorbeeld adoptie plantvakken).
- 4. Klimaatbestendige omgeving** (bijvoorbeeld voorkomen van hittestress).

In paragraaf 2.4 hebben we 25 unieke acties geformuleerd waarmee de visie wordt gerealiseerd.

Budget

De visie kan grotendeels worden gerealiseerd met het huidige budget. Wanneer we alle acties uit de thema's en/of hogere kwaliteitsniveaus willen behalen, zijn extra middelen nodig. In hoofdstuk 3 wordt hier een overzicht van gegeven.

Kwaliteitsniveau van het groenonderhoud – huidig en ambitie

Voor alle thema's uit de visie zijn doelstellingen en concrete acties geformuleerd. Vanwege de cruciale rol van het onderhoud met betrekking tot de beleving van de openbare ruimte wordt het 2^e thema, *groenonderhoud op orde*, extra toegelicht.

Het onderhoud wordt door de groendienst uitgevoerd, dit budget is structureel opgenomen in de begroting en valt buiten deze visie. De inzet van de groendienst in combinatie met meerdere acties uit deze visie bepalen samen het kwaliteitsniveau van het onderhoud. Wanneer we bijvoorbeeld 'kale' plantvakken aanvullen met nieuwe planten groeit hier minder onkruid en stijgt het kwaliteitsniveau.

In onderstaande tabel staat de ambitie voor het thema groenonderhoud.

<i>Beeldmeetlatten</i>	Gebiedstype 1: Begraafplaatsen		Gebiedstype 2: Woonwijken incl. sportvelden		Gebiedstype 3: Stads-, en dorpscentra		
	<i>Kwaliteitsniveau</i>	<i>Huidig</i>	Ambitie	<i>Huidig</i>	Ambitie	<i>Huidig</i>	Ambitie
Beplanting (onkruid/snoeibeeld)		C	B	D	C	D	B
Bomen (snoei/opkroonhoogte)		A	A	C	B	A	A
Gras (graslengte/kale plekken)		B	B	C	B	C	B
Verharding (onkruid op verharding en halfverharding/schelpen)		C	B	D	C	C	B

Tabel: kwaliteitsniveau per gebiedstype: huidig (2019) en ambitie (te behalen uiterlijk einde planperiode)

Samenvatting	1
Inleiding.....	5
1. Beheer gemeentelijk groen	6
1.1. Wetgeving en beleid	6
1.2. Groenareaal.....	7
1.3. Huidig kwaliteitsniveau groenonderhoud.....	8
1.4. Inspirerende vrijwilligers	13
2. Visie: Focus op groen	14
2.1. Waar is groen goed voor?.....	14
2.2. Trends en ontwikkelingen	15
2.3. Visie in vier thema's	17
2.4. Visie vertaald naar doelen en acties	18
2.5. Toekomstig kwaliteitsniveau groenonderhoud.....	20
Plantvakken verbeteren.....	20
3. Realisatie	24
3.1. Binnen budget.....	24
3.2. Buiten budget.....	25
Bijlagen.....	26
I) Beeldkwaliteitskaart per kern.....	27
II) Hoofdgroenstructuurkaart per kern.....	34
III) Wat vinden de bewoners?	45

Inleiding

Groen speelt een belangrijke rol in de levens van dier en mens. Dit document omschrijft de visie op het groen in de openbare ruimte in de gemeente Waterland. De visie bestaat uit concrete uitgangspunten en ontwikkelrichtingen van het groen. Input van de bewonersavonden zijn mede basis geweest voor deze visie.

We liepen van boom naar boom, van schaduw naar schaduw. Temperatuurrecords werden gebroken tijdens de droge zomer van 2018. Zelfs half oktober was het nog druk op het strand. Het weer heeft een grote invloed op ons dagelijks leven en functioneren. Veel mensen spreken over de klimaatverandering. Begin 2019 viel er 4 meter sneeuw in de Alpen. In honderd jaar was er nog nooit zoveel sneeuw gevallen. Het weer fluctueert en gaat dit in de toekomst mogelijk nog meer doen. De effecten van klimaatverandering zijn zichtbaar in onze directe omgeving:

- het aantal eikenprocessierupsen in Nederland is in 2019 enorm toegenomen¹;
- het KNMI geeft aan dat we vaker met extreme regenval en droge periode hebben te maken². De periode 2018/2019 was zeer droog. In heel Nederland verdroogden sportvelden en plantvakken in de openbare ruimte.
- het groei- en bloeiseizoen begint steeds vroeger³;

Wat heeft groen nu te maken met de klimaatverandering? Uit onderzoek⁴ blijkt dat groen bijdraagt aan het opvangen van klimaatveranderingen maar ook een belangrijke rol speelt in het welzijn van mens, dier en natuur.

Focus op groen is van belang om prettig te kunnen leven en te bouwen aan een fijne woonomgeving. In deze visie staat op welke manier gemeente Waterland zich inzet om groen in de openbare ruimte te onderhouden en verder te verbeteren. De gemeente wil een belangrijke rol vervullen door de natuur een handje te helpen met plek voor insecten en vogels. Bomen zorgen voor verkoeling tijdens de toenemende hete dagen en slaan CO₂ op. Ook bewoners hebben de mogelijkheid om te zorgen dat hun tuin ruimte geeft aan natuur met alle voordelen van dien.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1	Beheer gemeentelijk groen: geeft het huidige kwaliteitsniveau weer.
Hoofdstuk 2	Visie: de visie aan de hand van vier thema's en het toekomstig kwaliteitsniveau.
Hoofdstuk 3	Financiën en ambities: geeft inzicht in de beschikbare middelen.
Bijlagen	I) Beelkwaliteitskaart per kern
	II) Kaarten hoofdgroenstructuur per kern
	III) Wat vinden de bewoners

---

¹ <https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Eikenprocessierups.htm>

² <http://klimaatverandering-mra.vormgeving.com/>

³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering/evolgen-klimaatverandering>

⁴ <https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Groen-in-de-stad.htm>

1. Beheer gemeentelijk groen

Dit hoofdstuk beschrijft de huidige stand van zaken van het gemeentelijk groen.

Tezamen met het wettelijk kader, ontwikkelingen en input uit de kernen vormt dit de basis voor de visie focus op groen. Deze aspecten en het toekomstige kwaliteitsniveau worden in het volgende hoofdstuk 2, 'de visie', uitgewerkt.

1.1. Wetgeving en beleid

In deze paragraaf worden de belangrijkste wettelijke en beleidsmatige kaders genoemd waarmee in de groenvisie rekening wordt gehouden. Deze groenvisie legt de focus op de openbare ruimte binnen de bebouwde kom. Uiteraard maakt het landelijk gebied een belangrijk onderdeel uit van onze identiteit als Waterland.

Landelijk beleid

Het nationaal groenbeleid is vastgelegd in de Nota ruimte. In de nota wordt de toekomstige inrichting van Nederland uiteengezet. De belangrijkste conclusie is een delegering van verantwoordelijkheden naar provincies en gemeenten.

Wet Natuurbescherming

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze vervangt 3 wetten; de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. Concreet houdt dit voor de gemeente in dat beschermde plant- en diersoorten niet mogen worden verstoord, met bijv. snoeien houden we hier rekening mee. De contouren van de boswet liggen in grote lijnen buiten de bebouwde kom. Hier gelden andere spelregels als er bomen gekapt moeten worden. Grof gezegd zijn de bomen minder goed beschermd als individu maar wel als groep/een bos.

Provinciaal beleid

Het beleid van de provincie bestaat onder andere uit het programma 'Groenkapitaal'. Hierin worden verschillende projecten belicht onder andere in samenspraak met de burgers initiatieven op te tuigen. De wet natuurbescherming verplicht de provincie zorg te dragen voor de realisatie van de Natuur netwerk Nederland (NNN-gebieden). Rond gemeente Waterland zijn verschillende NNN-gebieden, een deel van Hemmeland is ook aangewezen als NNN gebied. De gedachte achter deze gebieden is dat door het verbinden van natuurgebieden soorten (plant en dier) worden behouden.

Bomenbeleid

De gemeente Waterland hecht grote waarde aan bomen. Om die reden worden de bomen binnen de bebouwde kom en buiten de boswetgrenzen beschermd middels de APV. Hierin staat dat er een kapvergunning nodig is voor bomen die behoren tot de gemeentelijke hoofdgroenstructuur (zie bijlage 2) of op de waardevolle bomenlijst staan. Op de waardevolle bomenlijst staan ook particuliere bomen. Een waardevolle boom kan alleen worden gekapt wanneer een boomtaxateur de boom heeft beoordeeld en aangemerkt als een gevaarlijke boom zonder toekomstverwachting.

Daarnaast hanteren we zoveel mogelijk het uitgangspunt: 'boom voor een boom'. Wanneer een boom wordt verwijderd (bijv. vanwege ziekte) komt er primair een nieuwe boom voor terug. Helaas kan dit niet altijd bijvoorbeeld bij een herinrichting. Ruimte voor de boom is essentieel om goed te kunnen ontwikkelen en gezond te blijven. Zo blijkt in de praktijk dat bomen in verharding weinig voeding kunnen vinden en slecht groeien of zelfs eerder dood gaan. Uitgangspunt is om bomen zoveel mogelijk in groenstroken te plaatsen zodat de boom beter voeding kan vinden. Dit voorkomt ook de opdrukking van verharding door boomwortels.

Verbod chemisch onkruid bestrijden op verharding

Sinds 21 maart 2016 is het wettelijk verboden om chemische middelen te gebruiken voor het bestrijden van onkruid op verharding. De gemeente Waterland voert de bestrijding van onkruid al enkele jaren zonder chemische middelen uit. Dit vraagt meer inzet en sommige onkruiden zijn moeilijk zonder gif te verwijderen. Zeker wanneer ook nog eens de seizoenen langer duren. Voorheen was 2 maal per jaar met gif spuiten voldoende omdat het gif in de grond achter bleef. In heel Nederland vraagt dit om andere methoden van bestrijden maar ook wennen van bewoners aan een 'groener' beeld op straat. Veel gemeenten lopen hier tegenaan, veel onkruiden blijven na een niet chemische behandeling terugkomen. Voor beplanting geldt dit ook tot enkele jaren geleden werd er in plantvakken nog gestrooid met gif om onkruid te voorkomen.

1.2. Groenareaal

We hanteren bij het groenonderhoud vier hoofthema's; beplanting, gras, bomen en verharding*. Een thema zoals 'beplanting' is opgebouwd uit zogenaamde beheergroepen namelijk; bosplantsoen, heesters, bodembedekkers enz. De verdeling is gebaseerd op het verschil in werkzaamheden die worden uitgevoerd per beheergroep. Zo wordt kort gras ca. 30x per jaar gemaaid maar onkruid wordt niet verwijderd uit het gras. Bij heesters gaat juist de meeste tijd zitten in onkruid verwijderen en wordt incidenteel gesnoeid. Kortom, iedere beheergroep heeft een uniek werkpakket.

Het onderhoud van bomen is nog verder onderverdeeld. Het type snoeimaatregelen is afhankelijk van boomsoort, leeftijd-, en hoogte van de boom. De uitvoering van snoeiwerkzaamheden aan bomen vraagt dan ook om specialistische kennis. In Waterland staan verschillende typen vormbomen: knotwilgen, leibomen en gekandelaberde bomen. Deze vormbomen worden vaker gesnoeid dan bomen die vrij uit kunnen groeien omdat de vormboom, zoals een knotwilg, iedere keer opnieuw uitloopt. De foto's geven enkele beheergroepen weer die de gemeente in onderhoud heeft.

*Verharding: voor deze beheergroep betreft het alleen verwijderen van onkruid. Onderhoud aan verharding; zie wegenbeheerplan.

1.3. Huidig kwaliteitsniveau groenonderhoud

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op de groendienst, het huidige kwaliteitsniveau van het groenonderhoud en de effecten van het klimaat. Het na te streven toekomstige kwaliteitsniveau (de ambitie) wordt in hoofdstuk 2 beschreven.

Organisatie: de eigen groendienst

Sinds 1 januari 2018 heeft de gemeente Waterland een eigen groendienst. De dienst voert vrijwel alle werkzaamheden zelf uit: maaien gras in de gehele gemeente incl. sportvelden, onderhoud begraafplaatsen, onderhoud heesters, vaste planten, hagen en bomen incl. Hemmeland, afvalbakken legen, zwerfvuil ruimen. De groendienst plant ook zelf bomen, heesters en vaste planten en is betrokken bij het verbeteren van groen. Waar voorheen per opdracht moest worden betaald om bijv. de aannemer een boom te laten snoeien, hebben we nu eigen mensen in dienst. We maken een enorme inhaalslag wat betreft het boomonderhoud, plantwerk, service en contact met de bewoners. Mensen leren de medewerkers kennen en kunnen vragen stellen en wensen makkelijker bespreekbaar maken. De meerwaarde van de eigen groendienst is groot.

De balans tussen verzorgd en ecologische waarde

Zoveel inwoners zoveel meningen. De gemeente probeert alle inwoners en bezoekers een prettige leefomgeving te geven. Het functionele is hierin net zo belangrijk als het uiterlijk van het groen. Alleen dat laatste is smaak en over smaak valt niet te twisten. Het is dus een beetje geven en nemen. Met name het aspect netjes is nog wel eens een bron van discussie. De gemeente streeft naar een balans tussen verzorgd (netjes en veilig) en natuurlijk (inspirerend en biodiversiteit/kleurrijk). Op deze manier voldoen we aan zoveel mogelijk wensen van de bewoners.

Uiteraard zorgen we ervoor dat het er netjes uitziet in bijvoorbeeld de stads-, en dorpscentra. De kwaliteitsniveaus die we per gebiedstype, bijv. woonwijken en begraafplaatsen hanteren, wordt in hoofdstuk 2 toegelicht.

Kort gemaaid pad door lang gras, rommelig, verzorgd of beide?

Meer onderhoud door klimaatverandering

De klimaatverandering speelt een rol en heeft effect op het onderhoud. Enkele voorbeelden:

- *Seizoenen worden steeds langer* waardoor onkruid in november nog kan groeien. Soms wordt er in december nog gemaaid. Dit vraagt continu om capaciteit waardoor bijvoorbeeld andere klussen, zoals snoeien, blijven liggen. Een flexibele houding van de medewerkers van de groendienst is vereist maar ook begrip van de bewoners. De klimaatinvloeden zorgen voor meer werk in de openbare ruimte. In de toekomst is hierdoor wellicht meer inzet nodig⁵. Mogelijk groeit onkruid ook beter door de hoeveelheid regen in combinatie met het langer durende seizoen. Maar de groendienst heeft ook gezien dat in de droge zomer van 2018 onkruiden op verharding bijna niet groeide.
- *Maaien na regenval*: bij veel regenval kan er niet gemaaid worden want machines komen vast te zitten en trekken sporen in de natte ondergrond. In dergelijke gevallen kan er niet worden voldaan aan het beeld en kan het gras langer zijn dan de bedoeling is.
- *Water geven door droge zomer*: in 2018 de groendienst honderden uren arbeid heeft ingezet om water te geven aan sportvelden en nieuwe plantvakken.

Meer plagen

De Japanse duizendknoop zien we op meer locaties binnen de gemeente ontwikkelen. Deze exoot groeit hard en is lastig te bestrijden en heeft baat bij een milder klimaat. Landelijk wordt er onderzoek gedaan naar de mogelijke manieren van bestrijden. Vooralsnog wordt de Japanse duizendknoop handmatig verwijderd en in 2019 voor het eerst door elektrocutie. Momenteel is de gemeente aan het onderzoeken welke (betaalbare) bestrijdingsmethode er per locatie wordt ingezet om het kruid zoveel mogelijk onder controle te houden. Tot tien jaar geleden kwam de eikenprocessierups in Nederland hoofdzakelijk voor in de provincies Gelderland, Noord-Brabant en Limburg. De afgelopen jaren is de rups in alle provincies gesignaleerd. Het aantal eikenprocessierupsen in Nederland is in 2019 enorm toegenomen⁶. En ook in onze gemeente is de rups in 2019 op twee locaties bestreden. Als laatste hebben bomen steeds meer last van ziekten zoals de essentaksterfte waardoor in bepaalde straten bomen met dode takken zichtbaar zijn. Algemeen wordt gesteld dat door droge zomers bomen vatbaarder voor ziekten worden⁷.

Werken met beeldkwaliteit en ingrijpmoment

Voor het onderhoud van het groen werkt de groendienst met de beeldsystematiek van de CROW. Dit is geen nieuw beleid, er wordt al jaren met beeldkwaliteitsniveau gewerkt. Deze paragraaf geeft een nadere toelichting op het werken met de beeldkwaliteit. Het beoordelen van de kwaliteit werkt met behulp van zogenaamde beeldmeetlatten en zijn ontwikkeld door de CROW. In het verleden werd in onderhoudscontracten afgesproken om een plantvak 6x te schoffelen per jaar. Werken met beeldkwaliteit betekent dat je aan de hand van de hoeveelheid onkruid, bijv. meer dan 40% onkruid, besluit om te schoffelen en niet van tevoren bepaalt hoe vaak je komend jaar gaat schoffelen. Voordeel is dat je ingrijpt wanneer het nodig is. Daarnaast is een beeld

---

⁵ https://www.onkruid.nl/331923_wat-zijn-de-gevolgen-van-de-klimaatverandering-voor-de-natuur

⁶ <https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Eikenprocessierups.htm>

⁷ <http://dendrologie.nl/wp-content/uploads/Klimaatverandering-en-insectenplagen.pdf>

(foto) ook beter te begrijpen voor bewoners. Zie onderstaand voorbeeld van een CROW beeldmeetlat ‘onkruid in beplanting’ (Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018):

Verrekenen op beeld via RAW-hoofcode 51.48.07

Groen-beplanting	onkruid			
A+	A	B	C	D
				
Er is geen onkruid.	Er is weinig onkruid.	Er is in beperkte mate onkruid.	Er is redelijk veel onkruid.	Er is veel onkruid.
bedekking 0% per 100 m ²	bedekking ≤ 20% per 100 m ²	bedekking ≤ 30% per 100 m ²	bedekking ≤ 40% per 100 m ²	bedekking > 40% per 100 m ²
bedekking door resten 0% per 100 m ²	bedekking door resten ≤ 20% per 100 m ²	bedekking door resten ≤ 30% per 100 m ²	bedekking door resten ≤ 40% per 100 m ²	bedekking door resten > 40% per 100 m ²
aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm 0 stuks per 100 m ²	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm ≤ 10 stuks per 100 m ²	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm ≤ 20 stuks per 100 m ²	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm ≤ 30 stuks per 100 m ²	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm > 30 stuks per 100 m ²
Meetinstructies: Onkruid				

Op welk moment wordt onkruid verwijderd? Stel in de woonwijken geldt kwaliteit C. Het ingrijpmoment ligt op het moment dat kwaliteit D (onderkant C) wordt geconstateerd, vervolgens gaat de groendienst aan de slag en brengt de hoeveelheid onkruid terug naar kwaliteit A. Na ingrijpen is alles weer op orde, zo gaan we alle plantvakken langs. In de oude groenvisie was een zeer hoge beeldkwaliteit opgenomen, die niet is behaald. In deze visie is het werkelijke (huidig 2019) kwaliteitsniveau opgenomen versus het toekomstige kwaliteitsniveau (zie par. 2.5).

Huidig kwaliteitsniveau 2019 per gebiedstype

Het kwaliteitsniveau van het groenonderhoud wordt bepaald per gebiedstype: 1. begraafplaatsen, 2. woonwijken inclusief sportvelden en 3. stads- en dorpscentra. Op de bijbehorende beeldkwaliteitskaart zijn per kern de contouren per gebiedstype weergegeven (zie bijlage I).

In de tabel (zie volgende pagina) is per gebiedstype het huidige kwaliteitsniveau (2019) weergegeven. De kwaliteit 2019 is bepaald aan de hand van waarnemingen door de groendienst. Belangrijk aandachtspunt is dat de dynamiek in dit proces. Logischerwijs neemt de kwaliteit gedurende een periode langzaam af (onkruid groeit) totdat de groendienst ingrijpt en het naar kwaliteit A brengt. De score in de tabel is een gemiddelde en geen statisch gegeven.

De openbare ruimte bestaat uit objecten zoals beplanting, bomen, gras en verharding.

Per object wordt de kwaliteit bepaald aan de hand van de CROW beeldmeetlatten (bijvoorbeeld *onkruid in beplanting*).

De schaal van de kwaliteiten loopt van A+ naar D, waarbij A+ het hoogst haalbare kwaliteitsniveau is (net na aanleg, volgens CROW niet lang vast te houden). Kwaliteit B wordt gezien als een ‘ruime voldoende’.

<i>Beeldmeetlatten</i>	<i>Gebiedstype 1: Begraafplaatsen</i>	<i>Gebiedstype 2: Woonwijken incl. sportvelden</i>	<i>Gebiedstype 3: Stads-, en dorpscentra</i>
<i>Kwaliteitsniveau</i>	<i>Huidig</i>	<i>Huidig</i>	<i>Huidig</i>
Beplanting <i>(onkruid/snoeibeeld)</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>D</i>
Bomen <i>(snoei/opkroonhoogte)</i>	<i>A</i>	<i>C</i>	<i>A</i>
Gras <i>(graslengte/kale plekken)</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>C</i>
Verharding <i>(onkruid op verharding en schelpenpaden)</i>	<i>C</i>	<i>C</i>	<i>C</i>

Tabel: huidig kwaliteitsniveau (2019) per gebiedstype

Toelichting huidige kwaliteit per gebiedstype

Onderstaand een korte toelichting van de kwaliteitsniveaus per object. Hoe we de kwaliteitsniveaus willen verhogen staat in hoofdstuk 2.

- **Beplanting:** de C en D kwaliteit wordt o.a. veroorzaakt door plantvakken met kale plekken en wortelonkruiden die moeilijk zijn weg te verwijderen vanwege de vele ondergrondse uitlopers.
- **Bomen:** de C kwaliteit komt door achterstallig onderhoud in de bomen.
- **Gras:** de B kwaliteit is vrijwel niet te verhogen ondanks voldoende capaciteit voor het maaiwerk. Dit komt o.a. de vaak natte ondergrond waardoor maaien tijdelijk niet mogelijk is.
- **Verharding:** de lagere C kwaliteit is bij onkruid op schelpenpaden waargenomen. Op veel begraafplaatsen zorgen de schelpen in combinatie met schaduw en vochtige omstandigheden door de bomen voor geschikte groeiomstandigheden voor onkruid.

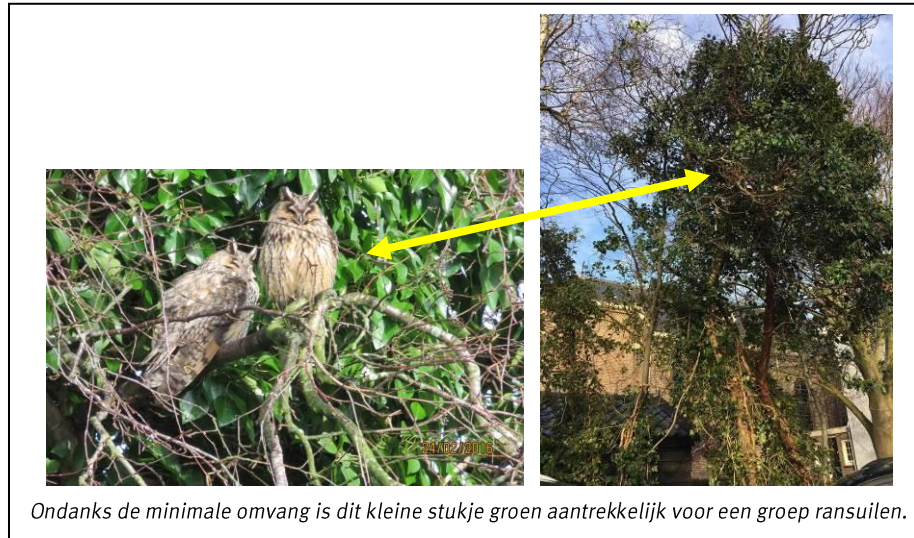
Uitgevoerde verbeteringen in 2019

- **Beplanting:** begin 2019 zijn verschillende plantvakken omgevormd waarmee het beeld is verbeterd.
- **Bomen:** door inzet van de groendienst vanaf 2018 zijn de bomen op de begraafplaatsen en de stadscentra momenteel op kwaliteitsniveau A. Na snoei blijven bomen langer op beeld, dit in tegenstelling tot onkruid in beplanting dat zich veel sneller ontwikkeld dan een tak aan een boom. Voor de bomen is er een inhaalslag uitgevoerd zoals bijv. in het Van Oorschotplantsoen, de begraafplaats Marken, sportpark Markgouw en de o.a. de Lijnbaan.
- **Gras:** niet van toepassing.
- **Verharding:** eind 2019 is op de begraafplaats Kloosterdijk is gestart met het omvormen van schelpenpaden naar te maaien schelpen-, graspaden. Hierdoor kunnen we de paden makkelijker onderhouden en ontstaat een strakker beeld (i.p.v. handmatig schoffelen wordt de maaimachine ingezet). In alle woonwijken zijn de schelpenpaden eind 2018 voorzien van een nieuwe laag.

Natuureilanden

Natuureilanden zijn stukjes groen die een belangrijke rol vervullen voor de stedelijke natuur. Dit kan een stukje groen zijn van 10m2 middenin een woonwijk of een deel van een park. Deze bijzondere plekken worden bezocht door allerlei stadsvogels en willen we om die reden beschermen. Voor de vogels is dit natuurlijk fantastisch en zijn dit kleine paradijsjes in een stenige omgeving. De meerwaarde van de natuureilanden is gebaseerd op waarnemingen van veel vogels, egels en zoals op de foto te zien zelfs uilen. Op dergelijke plekken laten we bewust bijv. de klimop groeien en planten we bijv. stinzenplanten.

Hemmeland

Hemmeland kan gezien worden als een groot natuureiland en heeft veel verschillende gebruikers. Tot eind 2018 was het beheerplan Hemmeland leidend en de beheeruitgangspunten uit dit plan zetten we voort. Het gebied is verdeeld in verschillende zones: een bos-, strand-, en ruige zone. Vooral in de arealen met bomen ontstaat een afwisselend natuurgebied. Het is een toevluchtsoord voor vogels en andere kleine dieren. Het doel is om in de ruige en bos zone de natuur haar gang te laten gaan. Paden dienen uiteraard veilig begaanbaar te zijn, gevaarlijke takken worden zo snel mogelijk verwijderd. Om het natuurlijke karakter van het gebied te versterken is het wenselijk om verharde paden die weinig worden gebruikt in de toekomst om te vormen naar onverharde bospaden.

1.4. Inspirerende vrijwilligers

In de gemeente wonen veel enthousiaste vrijwilligers die in overleg op gemeentegrond projecten zijn gestart. Sommige vrijwilligers zijn recent met een initiatief begonnen en anderen projecten lopen al jaren met succes. Onderstaand een greep uit de projecten die door vrijwilligers worden gerund.

- ✓ Natuurwerkgroep Braakje en Groene hart zijn al jaren werkzaam in de gemeente. Dit gebeurt in samenwerking met Landschap Noord Holland.
- ✓ Insectentuin Ipendam is sinds 2018 actief en onderhoudt een deel van het Van Oorschootplantsoen. Bedacht door een enthousiaste vrijwilliger die een stukje gemeentegrond braak zag liggen.
- ✓ Werkgroep van Oorschootplantsoen heeft haar zorgen geuit over de onderhoudsstaat in het park. Deze groep is sinds 2018 actief.
- ✓ In de Graaf Willemlaan heeft een bewoner met buurtbewoners een plantvak in onderhoud genomen.
- ✓ De Zuidervestingtuin is een nieuw initiatief dat begin 2019 is gestart. Het idee is zo min mogelijk te maaien en te ervaren welke insectenminnende planten er op komen.
- ✓ Broeklab uit Broek in Waterland heeft diverse projecten gestart zoals het planten van fruitbomen en het aanleggen van een bijenlint. Broeklab wil graag verder met het uitbreiden van een bloemen-bijenlint.
- ✓ Daarnaast zijn er nog veel meer vrijwilligersgroepen zoals de Natuurwerkgroep Marken, de speeltuinvereniging Marken en Monnickendam.
- ✓ Ook wordt de gemeente steeds vaker benaderd door bewoners die ideeën hebben om bepaalde stukken gras in hun directe omgeving minder te maaien om de hiermee de insecten te helpen en een afwisselende omgeving te creëren.

Bewoners

Naast vrijwilligers zijn er ook betrokken bewoners die hun bijdrage leveren tijdens inloopavonden. In veel gevallen komen hier waardevolle suggesties uit voort die worden overgenomen in het plan. Als voorbeeld noemen we de Merelstraat waarvan de gemeente van plan was om aan een kant van de straat het voetpad te verwijderen. De bewoners kwamen met het idee een pad door de naastgelegen grasstrook te laten slingeren. De gemeente heeft dit aangelegd en waardoor een extra stukje langgerekt park ontstond.

Ieder initiatief is maatwerk en in overleg met de gemeente wordt gekeken wat de mogelijkheden zijn en hoe een burgerinitiatief en de gemeente elkaar kunnen versterken.

Blauw Waterlands paaltje

De gemeente ontvangt regelmatig initiatieven van bewoners. Die willen we graag ondersteunen waar mogelijk. Een voorbeeld hiervan is het in beheer nemen van een stuk gras/plantvak. Sinds 2019 markeren we de hoekpunten van dergelijke vakken met een 'blauw waterlands paaltje'. Op die manier is het voor de maaier/beheerder en de bewoners duidelijk wie hier verantwoordelijk voor is.

Natuurwerkgroep, riet wordt gemaaid waardoor bijzondere planten zoals veenpluis ruimte krijgt.

2. Visie: Focus op groen

Gemeente Waterland gelooft dat een groene openbare ruimte noodzakelijk is om prettig te leven. Wij willen daarom de kwaliteit van de groene buitenruimte verder verbeteren voor de bewoners en de natuur. Dit bereiken we door aantrekkelijk groen te realiseren, goed onderhoud te plegen, bewoners te betrekken en maatregelen te nemen voor een klimaatbestendige toekomst.

2.1. Waar is groen goed voor?

Ambities zijn leuk maar wat levert groen de maatschappij eigenlijk op? Meerdere onderzoeken wijzen uit dat groen zorgt voor waardevermeerdering op de volgende vlakken: economie, klimaat, natuur en de mens. De VHG hanteert onderstaande indeling.

Economie

- Vastgoed is **4 a 15%** meer waard in een groene omgeving. In de horeca draagt het bij aan een hogere omzet.
- Groene- gevels en daken vergroten de isolatiewaarde van een woning gebouwd dus **minder energiekosten** en lagere CO₂ uitstoot. **Daken gaan langer mee** omdat de UV straling wordt geblokkeerd door het groen.
- Zonnepanelen in combinatie met een groen dak kunnen tot **40% meer rendement** opleveren.

Klimaat

- Meer groen zorgt voor **meer opvang capaciteit van neerslagpieken** en niet alle neerslag hoeft te worden afgevoerd dus minder belasting van het rioleringsstelsel.
- Bomen en groen zorgen voor **verkoeling op hete dagen**: tijdens hittegolf zelfs noodzakelijk.
- Bomen en hagen langs wegen **vangen 15 a 20% van de stofdeeltjes** af. Boom van 50cm dik vangt per jaar **500 gram fijnstof** af. Dit **compenseert ca. 7.500 jaarlijks gereden autokilometers**.

Mens

- Mensen ontmoeten elkaar in parken en op speelplekken en zorgt voor **meer interactie tussen mensen**.
- Wijken met groen hebben gemiddeld **42% minder criminaliteit** dan wijken zonder groen.
- Uitzicht op groen gaat gepaard met een **lager stressniveau**. Bewoners in groene wijken hebben minder gezondheidsklachten.

Natuur

- Groen biedt de mogelijkheid om de **biodiversiteit te versterken** en bij te dragen aan het **herstel van de afname van insecten, vogels en vleermuizen**.
- **Voedselbossen** aanleggen zorgt voor **sociale cohesie**.
- Aandacht voor gebruik duurzame natuurlijke materialen stijgt in de maatschappij, groen versterkt dit bewustzijn.

---

⁸ Bronnen; VHG Handleiding De Levende tuin en Universiteit Wageningen <https://www.wur.nl/nl/show-longread/Zeven-redenen-om-te-investeren-in-een-groene-stad.htm>

2.2. Trends en ontwikkelingen

Groen speelt een belangrijke rol in de hele wereld. Vooral in steden is het ontwikkelen van groene daken, groene wanden en in sommige gevallen complete bossen op hoge gebouwen een waardevolle ontwikkeling. Onderstaand een overzicht van de belangrijkste onderwerpen die we als bouwstenen van de visie zien.

Afname insecten

Er is steeds meer aandacht voor de sterke achteruitgang van het aantal insecten⁹. Soms lijken insecten alleen maar lastig met hun gezoem maar deze kleine beestjes zorgen ervoor dat de natuur in evenwicht is. Zonder insecten worden planten niet bestoven dus geen fruit en groente. In China zijn locaties waar fruitbomen met de hand worden bestoven omdat er geen insecten meer leven. In heel Nederland werken gemeenten, provincies, waterschappen en de rijksoverheid al langer volgens een plan bermen minder te maaien. Door minder te maaien is er ruimte voor kruiden en kunnen insecten en andere kleine dieren zich voeden.

Klimaatadaptatie

Groen speelt een belangrijke rol om extreem weer op te vangen. Denk hierbij aan een verlaagd stuk gras dat kan fungeren als tijdelijke vijver/waterberging na hevige regen. Maar ook extreem heet weer vraagt om het gebruik van sterke plantensoorten om deze klappen zoals extreme hitte of regen op te kunnen vangen. Bomen zorgen voor verkoeling en bij een ontwerp zoals bijvoorbeeld de toekomstige woonwijk Galgeriet, moet men rekening houden met 'groene plekken' om te vertoeven wanneer het heet is of hard waait.

Groene daken en wanden

Groen daken zorgen voor isolatie en ruimte voor natuur op hoogte. Groene wanden maken een 'stenen muur' aantrekkelijk en zorgen voor nestgelegenheid voor vogels en voedsel voor insecten.

Schoolpleinen vergroenen

Het vergroenen van schoolpleinen levert een bijdrage aan kinderen en vergroot de hoeveelheid groen in de wijk. Daarnaast kunnen de kinderen les krijgen over natuur en komen in aanraking met de natuur.

⁹ https://www.wur.nl/upload_mm/4/6/d/e067cf64-3fc9-41cb-8558-8a26c8a0459d_rapport-achteruitgang-insectenpopulaties-in-nederland-trends-oorzaken-en-kennislacunes.pdf

Vaste planten

In heel Nederland is het toepassen van vaste planten in de openbare ruimte terug van weggeweest. Voorheen werden vaste planten in de openbare ruimte gezien als onderhoudsintensief. Inmiddels zijn er beplantingsplannen te maken die succesvol zijn en een verblijfsgebied aantrekkelijker maken zonder extra onderhoud.

Groenkapitaal

Provincie Noord Holland heeft een project opgestart; Groen Kapitaal. Groen Kapitaal is hét netwerkplatform voor initiatieven die de biodiversiteit stimuleren. Het staat voor innovatieve oplossingen, die natuur combineren met economie, landbouw, infrastructuur en leefomgeving.

Natuurinclusief bouwen

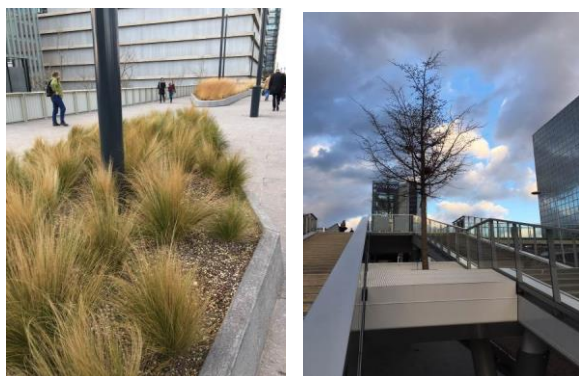
Veel gemeenten stellen het zogenaamde natuurinclusief bouwen verplicht bij aanbestedingen. Hiermee wordt afgedwongen dat gebouwen naast groene daken en wanden ook geïntegreerde voedsel en nestgelegenheden kunnen bieden. Op de site van de Rijksdienst van ondernemend Nederland wordt veel aandacht besteedt aan dit onderwerp.

Zonnepanelen en schaduw van bomen

Een van de vragen die gemeenten regelmatig krijgen is of gemeentelijke bomen kunnen worden gekapt zodat schaduw van bomen afneemt en zonnepanelen meer opbrengen. Zoals in de APV omschreven worden bomen niet gekapt om schaduwoverlast te voorkomen, de gemeente Waterland gaat dan ook geen bomen verwijderen voor het behalen van een hoger rendement van zonnepanelen. Bomen zijn van groot algemeen belang voor de kwaliteit van de leefomgeving.

Omgevingswet

In 2021 treedt de omgevingswet in werking. Dit heeft invloed op vergunningverlening op het gebied van groen in de openbare ruimte. De gemeente zal hierop anticiperen om de kansen die de omgevingswet biedt in te kunnen zetten.

Trends: vaste planten (Hoog Catharijne) en 'Zwevende boom in bak'(Hoog Catharijne)

2.3. Visie in vier thema's

De visie bestaat uit de onderstaande vier thema's met bijbehorende doelen. Welke acties ervoor nodig zijn om de doelen te realiseren staat in de volgende paragraaf omschreven. De beschikbare middelen komen in hoofdstuk 3 aan bod.

1. Aantrekkelijk groen	
Doel 1a	Meer aantrekkelijk groen op plekken waar veel mensen verblijven
Doel 1b	Hoofdgroenstructuur ¹⁰ behouden en versterken
Doel 1c	Biodiversiteit: kleuren-, soortenrijkdom en ruimte voor insecten vergroten

2. Groenonderhoud op orde	
Doel	Onderhoud op vastgesteld kwaliteitsniveau realiseren

3. Bewoners	
Doel	Tevreden en betrokken bewoners bij de groene leefomgeving

4. Klimaatbestendige omgeving	
Doel	Groen inzetten ter voorkoming van hittestress, opvangen neerslagpieken en afvang fijnstof

Voorbeeld aantrekkelijk groen: bloemen op Marken

Voorbeeld bewoners betrekken: insectentuin IJpendam

¹⁰ De hoofdgroenstructuur is beschermd als onderdeel van de waardevolle leefomgeving. De bomen en het groen binnen de hoofdgroenstructuur blijven te allen tijde behouden mits er zwaarwegende argumenten zijn om hiervan af te wijken.

2.4. Visie vertaald naar doelen en acties

In deze paragraaf is de tabel met thema's verder uitgewerkt en wordt antwoord gegeven op de vragen: Wat bereiken we met het doel en welke actie moeten we daarvoor uitvoeren? De doelen gelden voor alle kernen. Tijdens bijeenkomsten ten behoeve van de groenvisie is input van bewoners opgehaald. Opmerkingen van de bewoners zijn in de tabel verwerkt en vindt u in bijlage 3. Door in gesprek te blijven met de dorps- en kernraden en bewoners kunnen ideeën voor het versterken van het groen verder worden uitgewerkt.

1. Aantrekkelijk groen	
<i>Doel 1a</i>	Meer aantrekkelijk groen op plekken waar veel mensen verblijven
<i>Effect</i>	De waardering voor groen in de leefomgeving wordt vergroot bij bewoners en bezoekers
<i>Acties</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Aantrekkelijke beplanting aanbrengen bij reconstructies. - Plantvakken verbeteren. Op basis van de inventarisatie (2018) van 1500 plantvakken wordt jaarlijks een prioritering per kern bepaald, zie ook paragraaf 2.5*. - Meer bomen (o.a. fruit-, voedselbossen, meenemen bij 1b)* - Ontwikkellocaties vergroenen (grijs naar groen en/of locaties aanvullen met groen), bijv. gemeenteplein/groene hart/parken*. - Meer bloemen mengsels (inheems) zaaien of gras op potentiële locaties laten ontwikkelen naar kruiden*.
<i>Doel 1b</i>	Hoofdgroenstructuur behouden, versterken en uitbreiden
<i>Effect</i>	Draagt bij aan de kwaliteit van de leefomgeving
<i>Acties</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Groen-, en boomstructuren zoveel mogelijk behouden bij reconstructieprojecten. - Aanbrengen extra bomen*. - Advies bij bouwplannen met als doel bestaand groen te behouden/vergroten (gevel/dak en ruimte rond gebouw). - Snelgroeiende exoten zoals de Japanse duizendknoop met niet chemische middelen bestrijden*. - Waardevolle bomenlijst actualiseren*.
<i>Doel 1c</i>	Biodiversiteit: kleuren-, soortenrijkdom en ruimte voor insecten vergroten
<i>Effect</i>	Voorkomt afname insecten/stadsvogels en vergroot aantrekkelijkheid omgeving t.b.v. bewoners en bezoekers
<i>Acties</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Meer verschillende plant- en boomsoorten toepassen, sortiment uitbreiden. - Minder maaien op locaties met potentie ontwikkeling van inheemse soorten zoals langs waterkanten. - Meer bloemrijke (inheemse) mengsels zaaien t.b.v. insecten (zelfde actie als doel 1a 'Meer aantrekkelijk...')*. - Natuureilanden minimaal snoeien zodat o.a. vogels er ongestoord kunnen verblijven. - Aanleg takkenrillen in parken voor vogels/insecten en blad laten liggen in plantvakken als voedingsbodem/bodemleven. - Verwijderen van groen/bomen tot een minimum beperken. - Meer natuurlijke oevers creëren (geen budget, mogelijk combi met 'oevers').
2. Groenonderhoud op orde	
<i>Doel</i>	Onderhoud op vastgesteld kwaliteitsniveau realiseren
<i>Effect</i>	De waardering van de leefomgeving wordt vergroot bij bewoners en bezoekers en efficiënte inzet groendienst
<i>Acties</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Inzet eigen groendienst (voorkom achterstallig onderhoud). - Plantvakken verbeteren (zelfde actie als doel 1a 'Meer aantrekkelijk...')*. - Bomenonderhoud, met eigen bomenploeg inspringen op calamiteiten. Achterstallig boomonderhoud verder inlopen. - Intensiveren onkruidbestrijding op (half) verharding tussen graven (begraafplaatsen) en paden omvormen naar gras*.

3. Bewoners	
<i>Doel</i>	Tevreden en betrokken bewoners bij de groene leefomgeving
<i>Effect</i>	De waardering en eigen verantwoordelijkheid voor de leefomgeving wordt vergroot bij de bewoners
<i>Acties</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Plantvakken of grasstroken t.b.v. insecten door bewoners verder ontwikkelen en stimuleren. - Natuureducatie voor kinderen/scholen*. - Bewoners bewust maken van het belang van groen in de tuin in plaats van verharding. - Scholen stimuleren hun omgeving te vergroenen*. - Digitaal platform lanceren waarop bewoners met een stuk openbaar groen in onderhoud elkaar kunnen inspireren.

4. Klimaatbestendige omgeving	
<i>Doel</i>	Groen inzetten ter voorkoming hittestress, opvangen neerslagpieken en afvang fijnstof
<i>Effect</i>	Een klimaatbestendigere openbare ruimte en waar men verkoeling in het groen kan opzoeken
<i>Acties</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Meer bomen planten op locaties die gevoelig zijn voor hittestress (geen budget, mogelijk combi met 'riolering'). - Voorlichten bewoners over de voordelen van een groene tuin. - Boom voor boom (bewoners stimuleren boom te planten/herplanten eventueel met subsidiefonds)** . De gemeente plant, wanneer mogelijk, bomen terug wanneer deze bijv. vanwege ziekte zijn verwijderd.

***Budget gereserveerd**

In bovenstaande 'visietabel' staan 25 unieke acties benoemd (4 acties staan 2x benoemd want die gelden voor meerdere thema's). Voor 9 van de 25 acties is grotendeels budget beschikbaar. Voor 15 acties (zonder *) wordt het doel bereikt door een andere manier van werken (groendienst/beleid).

****Toelichting boom voor boom**

De gemeente wil inzetten op het uitbreiden van het aantal bomen en herplanten wanneer bomen moeten wijken vanwege ziekte of een herinrichting. Bewoners gaan we verder stimuleren om zelf aan de slag te gaan met groen en het planten van een boom in eigen tuin. Wanneer de ruimte beperkt is kan een kleinere boomsoort ook zorgen voor verkoeling en vergroenen van de omgeving. De gemeente wil in de toekomst onderzoeken of dit mogelijk is middels een subsidie (bomenfonds).

2.5.Toekomstig kwaliteitsniveau groenonderhoud

Acties uit de visie die bijdragen aan het kwaliteitsniveau groenonderhoud

In de vorige paragraaf zijn voor alle thema's doelstellingen en concrete acties geformuleerd. Vanwege de cruciale rol van het onderhoud met betrekking tot de beleving van de openbare ruimte wordt het 2^e thema uit de visie, *groenonderhoud op orde*, extra toegelicht.

Het onderhoud wordt door de groendienst uitgevoerd (budget valt buiten deze visie en zit structureel in de begroting). De inzet van de groendienst in combinatie met enkele acties uit deze visie bepalen samen het kwaliteitsniveau. Wanneer we bijvoorbeeld plantvakken aanvullen met nieuwe planten staat er minder onkruid en dit verhoogd het kwaliteitsniveau.

Hoe gaan we een hoger kwaliteitsniveau bereiken?

De gemeente wil deze kwaliteitsverbetering van huidig naar ambitie de komende jaren realiseren door:

- Actie uit visie: plantvakken te verbeteren en in sommige gevallen om te vormen naar gras (hierdoor neemt het aantal uren schoffelwerk in plantvakken af);
- Actie uit visie: schelpenpaden op begraafplaatsen om te vormen naar met schelpen gefundeerde graspaden en extra onkruidbestrijding.
- Structureel in begroting (valt financieel buiten visie) inzet door de groendienst met het huidig budget.

Wanneer een hoger kwaliteitsniveau wordt gewenst zijn hier aanvullende middelen voor nodig (zie hfst. 3).

Plantvakken verbeteren

Een belangrijk onderdeel in de openbare ruimte zijn de plantvakken. Onder plantvakken verstaan we; heesters, vaste planten en struikrozen (excl. gras en bomen en bosplantsoen). Hier wordt specifiek op ingezoomd omdat hiermee meerdere doelen uit de visie worden bereikt: aantrekkelijk groen, groenonderhoud op orde en versterken biodiversiteit. In deze paragraaf leggen we uit op welke manier we plantvakken verbeteren.

Van oudsher werd groen in een straat opgepakt wanneer een herinrichting plaats vond. Oftewel groen was volgend op grijs (verharding). Voortaan willen we ook dat het kwaliteitsniveau van groen leidend kan zijn voor het verbeteren van de leefomgeving. Onderstaand worden de twee werkmethoden toegelicht.

1. Groen vervangen op basis van kwaliteit verharding en riolering

Ieder jaar stelt de afdeling Openbare werken een jaarplan op. In dit jaarplan staan straten benoemd waarvan de kwaliteit niet meer voldoet. De projecten komen voort uit de tweejaarlijkse controle van de kwaliteit van de wegen en controle van de riolering. Wanneer de kwaliteit van de verharding of de riolering niet voldoet gaat de straat op de schop. Het groen in de betreffende straat wordt dan ook opgeknapt. Zo blijven waardevolle bomen zoveel mogelijk staan en worden plantvakken opnieuw ingericht.

2. Groen vervangen op basis van kwaliteit plantvakken

Voorheen was herinrichting van plantvakken dus volgend op herstratingsprojecten. Een van de ambities in deze groenvisie is om de kwaliteit van groen bepalend te laten zijn voor herinrichting van plantvakken. Wanneer een plantvak voor 50% is gevuld met beplanting dan zien we kale zwarte grond, dit is aanleiding om aan te planten. Ten eerste is dit niet aantrekkelijk voor bewoners en ten tweede groeit veel onkruid en dat kost veel arbeid om netjes te houden.

Stap 1: eind 2018 zijn alle ca. 1500 plantvakken in de gemeente beoordeeld. Deze beoordeling bestond uit het meten (CROW systematiek) van de aspecten, 1. kaal oppervlak (% per vak) en 2. vitaliteit van de beplanting.

Stap 2: de groeninventarisatie op kaart geeft inzicht in het aantal vakken met een goede of slechte kwaliteit.

Stap 3: op basis van de inventarisatie zijn prioriteiten bepaald en worden de vakken aangeplant.

Waar gaan we als eerste plantvakken verbeteren?

Door helder te zijn waar de gemeente verbeteringen gaat doorvoeren, weten mensen waar ze aan toe zijn en zien mensen dat er actie wordt ondernomen. Vooruitlopend op de groenvisie zijn al enkele plantvakken verbeterd, zoals aan de Lijnbaan in Monnickendam. Hoe meer mensen een plantvak zien, dus bijvoorbeeld aan een doorgaande weg, hoe hoger de prioriteit om een dergelijk plantvak op te knappen. Bij een plantvak ergens achteraf in de wijk is de noodzaak wat minder. We houden de volgende prioritering aan voor het verbeteren van plantvakken;

Prioriteit 1 (kwaliteit D): vakken langs doorgaande wegen/fietsroutes/entrees van wijken, vakken waar veel mensen op uit kijken, bijv. een hofje of meldingen van meerdere bewoners, begraafplaatsen (gebied 1) en stads-dorpskern (gebied 3) en vakken met veel wortelonkruiden dus veel arbeid;

Prioriteit 2 (kwaliteit D): vakken in woonwijken en vakken waar relatief weinig mensen op uitkijken, bijv. achteraf in een wijk.

Prioriteit 3 (kwaliteit C): alle vakken met kwaliteit C.

De gemeente gaat eerst prioriteit 1 en 2 oppakken (kwaliteit D). Dit kan met het huidige budget. Voor de plantvakken met kwaliteit C is geen budget beschikbaar en prioriteit 3 wordt dus niet opgepakt.

Hoe verbeteren we plantvakken?

Het verbeteren van plantvakken doen we onder andere door het aanvullen van kale vakken met nieuwe planten (eventueel extra soorten). Of het omvormen naar bijv. gras zodat de onkruiddruk ter plekke afneemt. In sommige gevallen is omvormen nodig omdat het zeer kostbaar is om alle diep wortelende onkruiden te verwijderen. Hiervoor moet grond worden ontgraven en afgevoerd. We verliezen niet de aantrekkelijkheid van het groen uit het oog. Een plantvak omvormen naar een 'combinatie-vak' (% gras/% bloeiende beplanting) is in bepaalde gevallen een mooie oplossing. Het onderhoud van gras kost minder tijd dan het onderhouden van een plantvak.

Toelichting tabel kwaliteitsniveaus

De openbare ruimte bestaat uit objecten zoals beplanting, bomen, gras en verharding. De kwaliteit van het groenonderhoud wordt bepaald per gebiedstype: 1. begraafplaatsen, 2. woonwijken inclusief sportvelden en 3. stads- en dorpscentra. Het kwaliteitsniveau van elk gebiedstype wordt bepaald aan de hand van de CROW beeldmeetlatten (bijvoorbeeld *onkruid in beplanting*). De schaal van de kwaliteit loopt van A+ naar D, waarbij A+ het hoogst haalbare kwaliteitsniveau is (net na aanleg, volgens CROW niet lang vast te houden). Kwaliteit B kan gezien worden als een 'ruime voldoende'.

In de onderstaande tabel is per gebiedstype is het huidige kwaliteitsniveau (2019) en een gewenst kwaliteitsniveau, kortom de ambitie, weergegeven. De ambitie is een inschatting van de te behalen kwaliteit uiterlijk aan het einde van de planperiode.

<i>Beeldmeetlatten</i>	Gebiedstype 1: Begraafplaatsen		Gebiedstype 2: Woonwijken incl. sportvelden		Gebiedstype 3: Stads-, en dorpscentra		
	<i>Kwaliteitsniveau</i>	<i>Huidig</i>	<i>Ambitie</i>	<i>Huidig</i>	<i>Ambitie</i>	<i>Huidig</i>	<i>Ambitie</i>
Beplanting (onkruid/snoeibeeld)		C	B	D	C	D	B
Bomen (snoei/opkroonhoogte)		A	A	C	B	A	A
Gras (graslengte/kale plekken)		B	B	B	B	B	B
Verharding (onkruid op verharding en halfverharding/schelpen)		C	B	C	B	C	B

Tabel 1; Kwaliteitsniveau per gebiedstype: huidig (2019) en ambitie (te behalen uiterlijk einde planperiode)

Een paar dingen vallen op in de tabel (kolom ambitie):

- **Beplanting:** het kwaliteitsniveau bij woonwijken staat op kwaliteit C. De verklaring is dat in de woonwijken de grootste oppervlakken plantvakken liggen en dus veel werk. Daarnaast zijn hier ook vakken met kale plekken (C en D kwaliteit) en dit heeft invloed op de hoeveelheid werk.
- **Bomen:** sinds begin 2018 heeft de groendienst veel werk aan de bomen op belangrijke plekken uitgevoerd (bijv. de begraafplaatsen, stads-, en dorpscentra enz.). Dit zien we terug in het beeld. Gezien de grote hoeveelheid bomen in de woonwijken is het niet haalbaar deze bomen naar kwaliteit A te brengen. Uiteraard moeten de bomen wel veilig zijn maar dit staat los van de beeldkwaliteit.
- **Gras:** de B kwaliteit is vrijwel niet te verhogen ondanks voldoende capaciteit voor het maaiwerk. Dit komt o.a. de vaak natte ondergrond waardoor maaien tijdelijk niet mogelijk is. Kwaliteit B is wel een ruime voldoende.
- **Verharding:** de groendienst zet de eigen veeg-, en bostelmachines goed in om het voorkomen dat onkruid op verharding zich kan ontwikkelen (voedingsbodem zoals zand en blad wordt tijdig weggehaald). Zo wordt ook blad op verharding tijdig verwijderd (valt in de tabel onder het kopje 'Verharding') en krijgt de gemeente vrijwel geen meldingen meer m.b.t. bladafval.

3. Realisatie

In dit hoofdstuk wordt omschreven op met welk budget we de doelen en daarmee de visie grotendeels realiseren.

Financiële middelen

De gemeente heeft € 40.000 per jaar beschikbaar voor beplanting (gras/bomen/heesters enz.). Daarnaast is er om het groen een impuls te geven structureel € 25.000 per jaar beschikbaar gesteld.

3.1. Binnen budget

De kosten voor het reguliere onderhoudswerk (groendienst) zoals maaien, onkruidbestrijding, boomonderhoud enz. worden in dit plan buiten beschouwing gelaten aangezien deze structureel zijn opgenomen in de begroting.

De visie is geschreven op basis van het beschikbare budget, de acties met * kunnen grotendeels worden gerealiseerd binnen dit budget. Voor het realiseren van thema 4. *Klimaatbestendige omgeving*, wordt samengewerkt met andere disciplines zoals riolering.

Overzicht uitgaven beschikbaar budget 2020-2024		Jaarlijks
1. Aantrekkelijk groen		€ 22.000
1	Ontwikkellocaties vergroenen*	€ 4.800
2	Meer bloemrijke mengsels zaaien*	€ 3.500
3	Aanbrengen extra bomen*	€ 5.500
4	Japanse duizendknoop bestrijden	€ 7.200
5	Waardevolle bomenlijst actualiseren	€ 1.000
2. Groenonderhoud op orde		€ 36.000
6	Plantvakken verbeteren (kwaliteit D) en reconstructie	€ 28.000
7	Onkruidbestrijding begraafplaatsen*	€ 8.000
3. Bewoners		€ 7.000
8	Natuureducatie voor kinderen/scholen*	€ 5.500
9	Scholen stimuleren te vergroenen*	€ 1.500
4. Klimaatbestendige omgeving		€ -
Totaal per jaar		€ 65.000

Tabel: jaarlijks beschikbaar budget periode 2020-2024

In de 'visietabel' (zie par. 2.5) staan 25 unieke acties benoemd (4 acties staan 2x benoemd want die gelden voor meerdere thema's). Voor 15 acties (zonder *) wordt het doel bereikt door een andere manier van werken (groendienst/beleid). Waar mogelijk wordt voor punt 6 verbinding gezocht met reconstructies vanuit het wegbeheer 'werk met werk'.

3.2. Buiten budget

De omschreven werkzaamheden in deze paragraaf zijn extra bovenop het huidige beschikbare budget. Het kwaliteitsniveau zoals weergegeven in paragraaf 2.5 wordt behaald met het beschikbare budget.

Kosten verhogen kwaliteitsniveaus

Mocht het wenselijk zijn om de kwaliteitsniveaus van het groenonderhoud verder te verhogen dan is extra budget nodig. In de onderstaande tabel staan geel gemarkeerd de incidentele kosten en structurele kosten om het kwaliteitsniveau met één niveau te verhogen. Dit is inzichtelijk gemaakt voor de volgende drie onderdelen:

- Gebiedstype 1 begraafplaatsen: verharding van B naar A niveau
- Gebiedstype 2 woonwijken: beplanting van C naar B niveau
- Gebiedstype 3 stads-, en dorpscentra: verharding van B naar A niveau

Voor de onderdelen *bomen en gras* wordt geen kwaliteitsverhoging geadviseerd, zie uitleg onderaan de tabel.

Beeldmeetlatten	Gebiedstype 1: Begraafplaatsen		Gebiedstype 2: Woonwijken incl. sportvelden		Gebiedstype 3: Stads-, en dorpscentra	
	Huidig	Ambitie	Huidig	Ambitie	Huidig	Ambitie
<i>Kwaliteitsniveau</i>						
Beplanting						
(onkruid/snoeibeeld)	C	B	D	C >> B	D	B
Incidenteel (renoveren plantvakken kwaliteit C)				€ 120.000		
Structureel (2 extra rondes)				€ 100.000		

Verharding (onkruid op verharding en halfverharding/schelpen)	C	B >> A	D	B	C	B >> A
Incidenteel (paden omvormen naar gras/onkruidmachine)		€ 30.000				n.v.t.
Structureel (18 extra rondes)		€ 38.000				n.v.t.
Structureel (3 extra rondes)		n.v.t.				€ 17.000

Toelichting voor de onderdelen (bomen/gras) waarvoor geen kwaliteitsverhoging wordt voorgesteld:

Bomen: advies kwaliteit B niet verder te verhogen want dit is, zeker voor bomen, een 'ruime voldoende'. De hoeveelheid budget (o.a. door hoge aantal bomen) die voor deze kwaliteitsverhoging nodig is weegt niet op tegen het zichtbare resultaat.

Gras: advies kwaliteit B niet verder te verhogen omdat dit niet haalbaar is vanwege de 'natte ondergrond' (zie uitleg par. 2.5).

Tabel: kosten verhogen kwaliteitsniveau voor beplanting en verharding

Verdere acties buiten budget

Zoals aangegeven is voor acties met een * onderdelen uit de 'visietabel' (zie par. 2.4) is meer budget voor het volledig realiseren van de visie. Denk hierbij bijv. aan; extra bomen, vergroenen schoolpleinen, bloemrijke mengsels zaaien, intensiveren onkruidbestrijding begraafplaatsen en ontwikkellocaties (parken/groenstroken) een impuls geven. Gezien de huidige financiële situatie van de gemeente worden in dit plan geen voorstellen gedaan.

Bijlagen

Bijlage 1 Beeldkwaliteit per kern

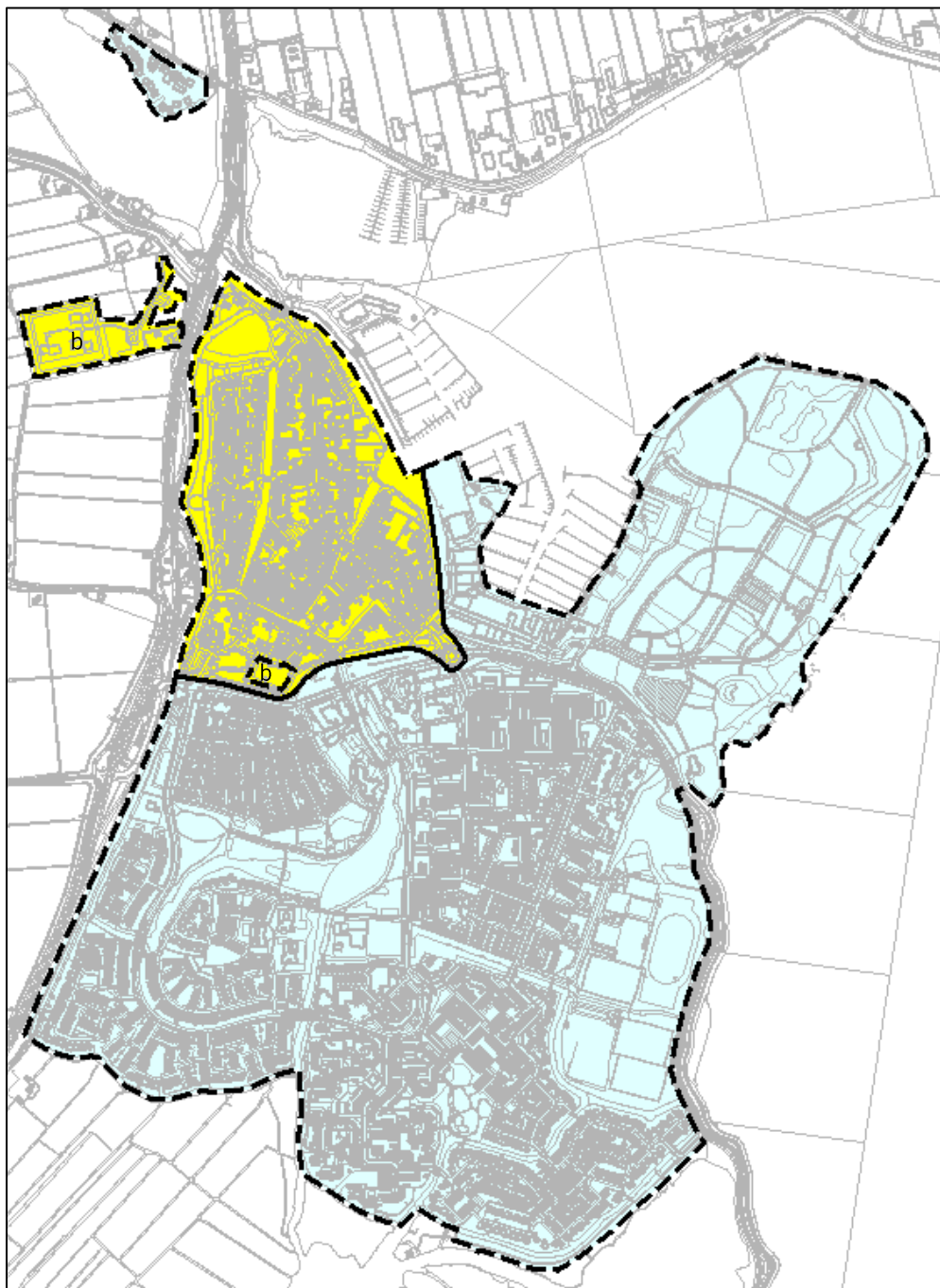
Bijlage 2 Hoofdgroenstructuur

Bijlage 3 Wat vinden de bewoners

I) Beeldkwaliteitskaart per kern

Per kern worden de contouren van de beeldkwaliteit per gebiedstype aangegeven (zie bijlage 2.5).

1. Monnickendam en 2. Katwoude

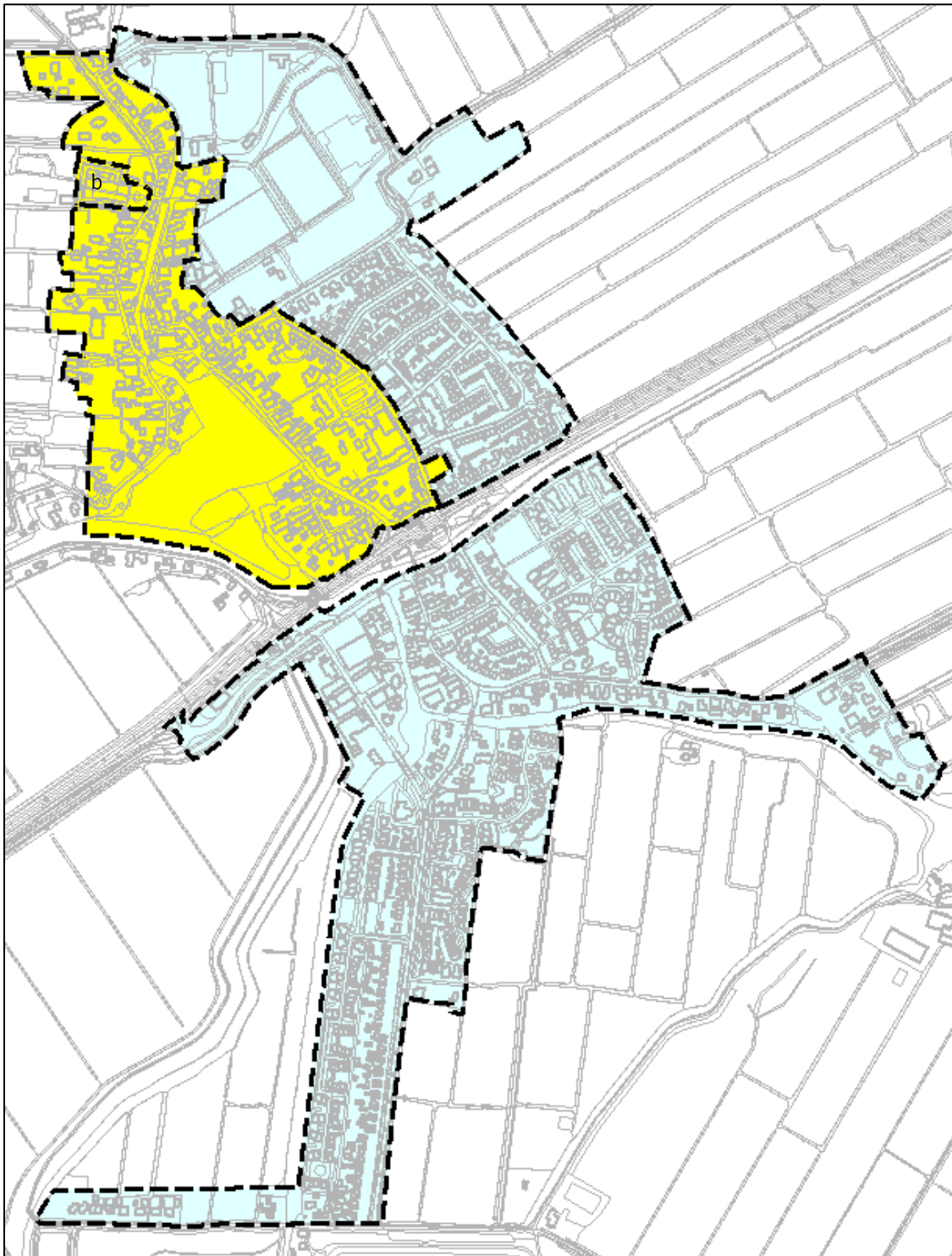

Gebiedstype 1 - begraafplaatsen (b)
Gebiedstype 3 - stads-, en dorpscentra

Gebiedstype 2 - woonwijken incl. sportvelden

3. Broek in waterland

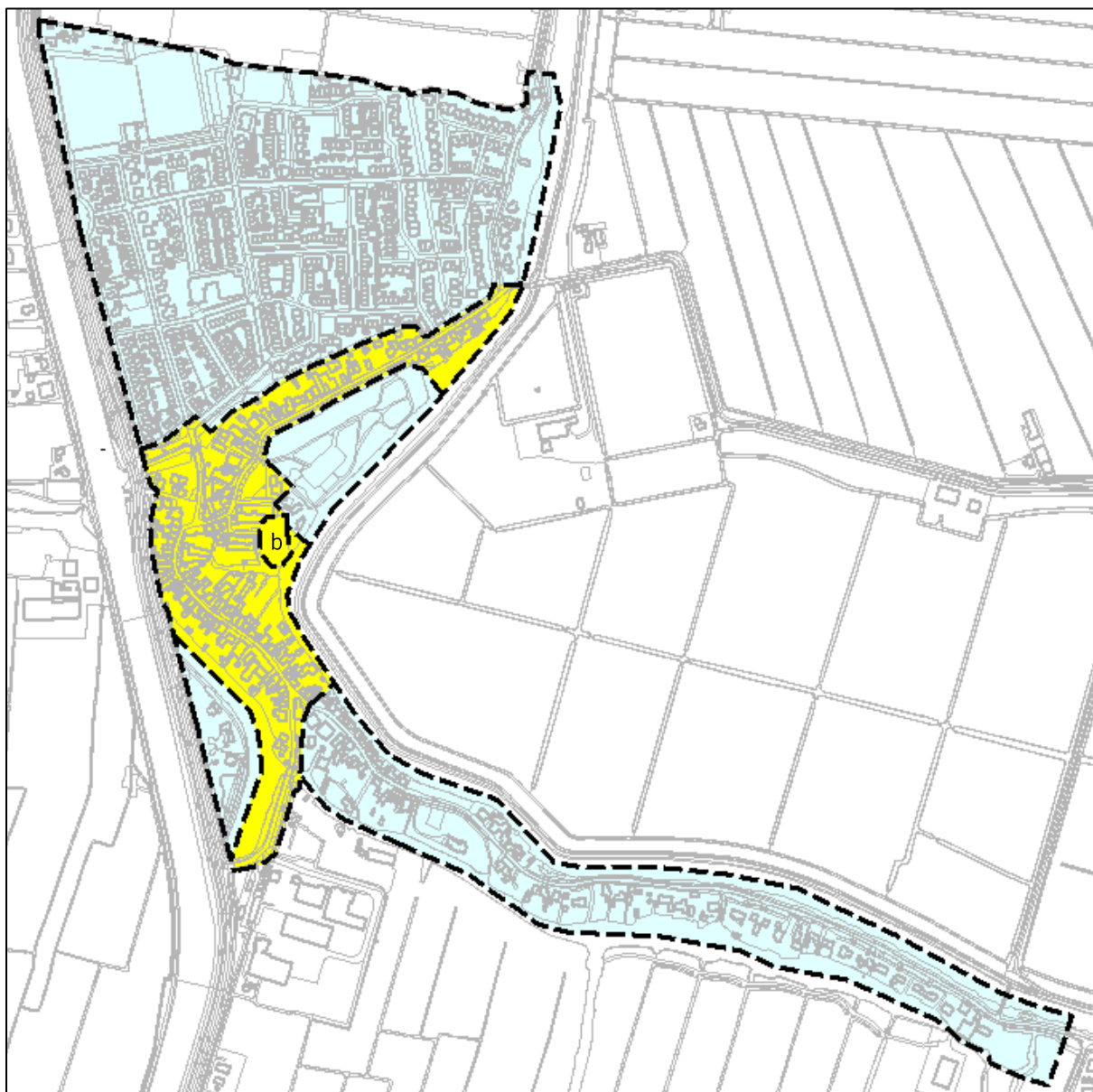

Gebiedstype 1 - begraafplaatsen (b)
Gebiedstype 3 - stads-, en dorpscentra

Gebiedstype 2 - woonwijken incl. sportvelden

4. Ilpendam

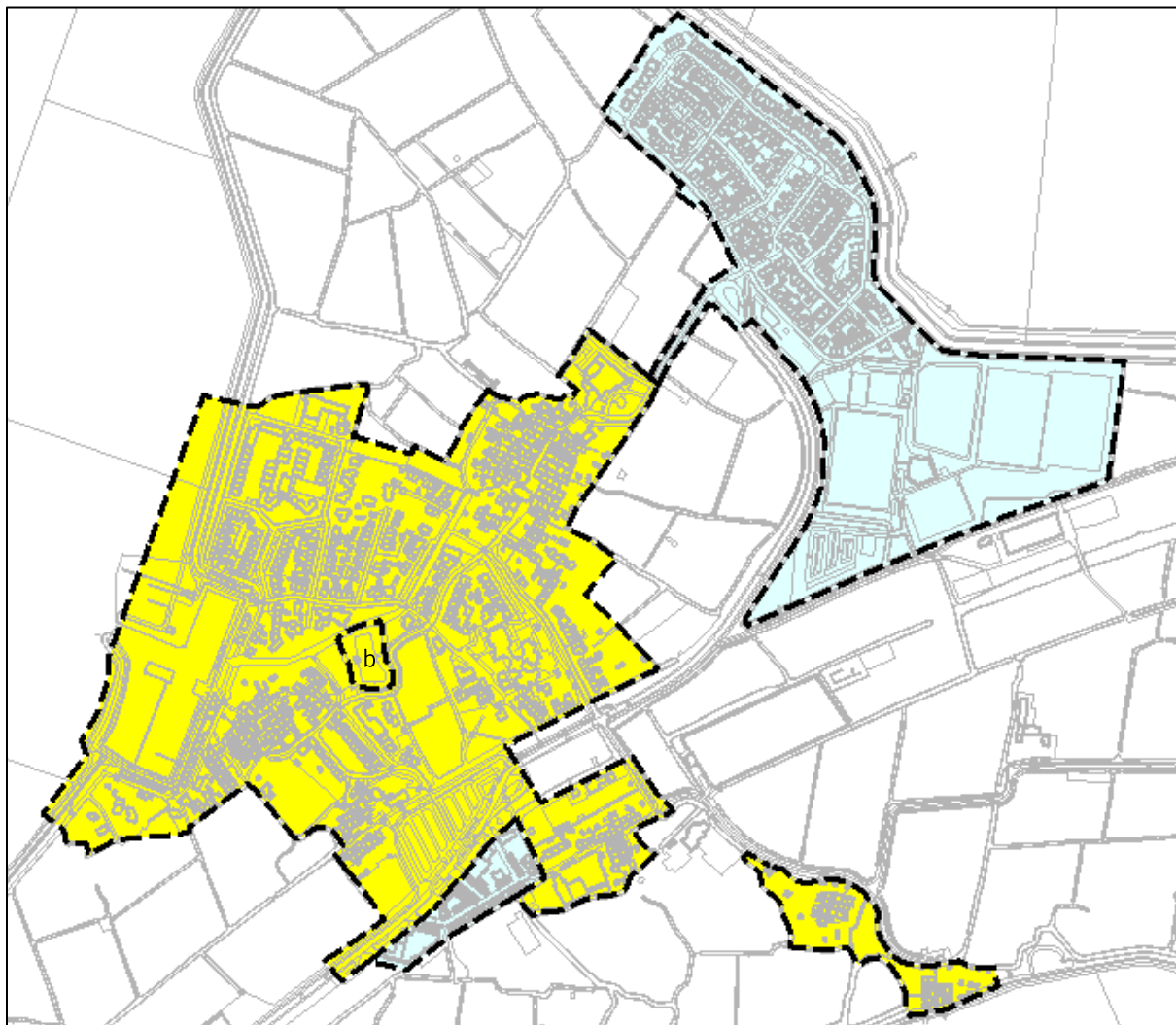
Gebiedstype 1 - begraafplaatsen (b)

Gebiedstype 3 - stads-, en dorpscentra

Gebiedstype 2 - woonwijken incl. sportvelden

5. Marken

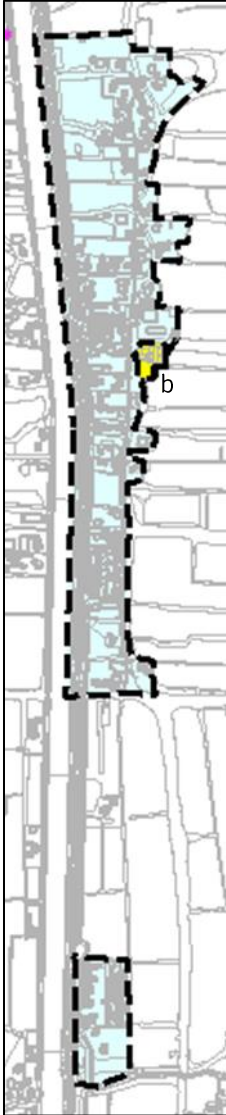

Gebiedstype 1 - begraafplaatsen (b)
Gebiedstype 3 - stads-, en dorpscentra

Gebiedstype 2 - woonwijken incl. sportvelden

6. Watergang

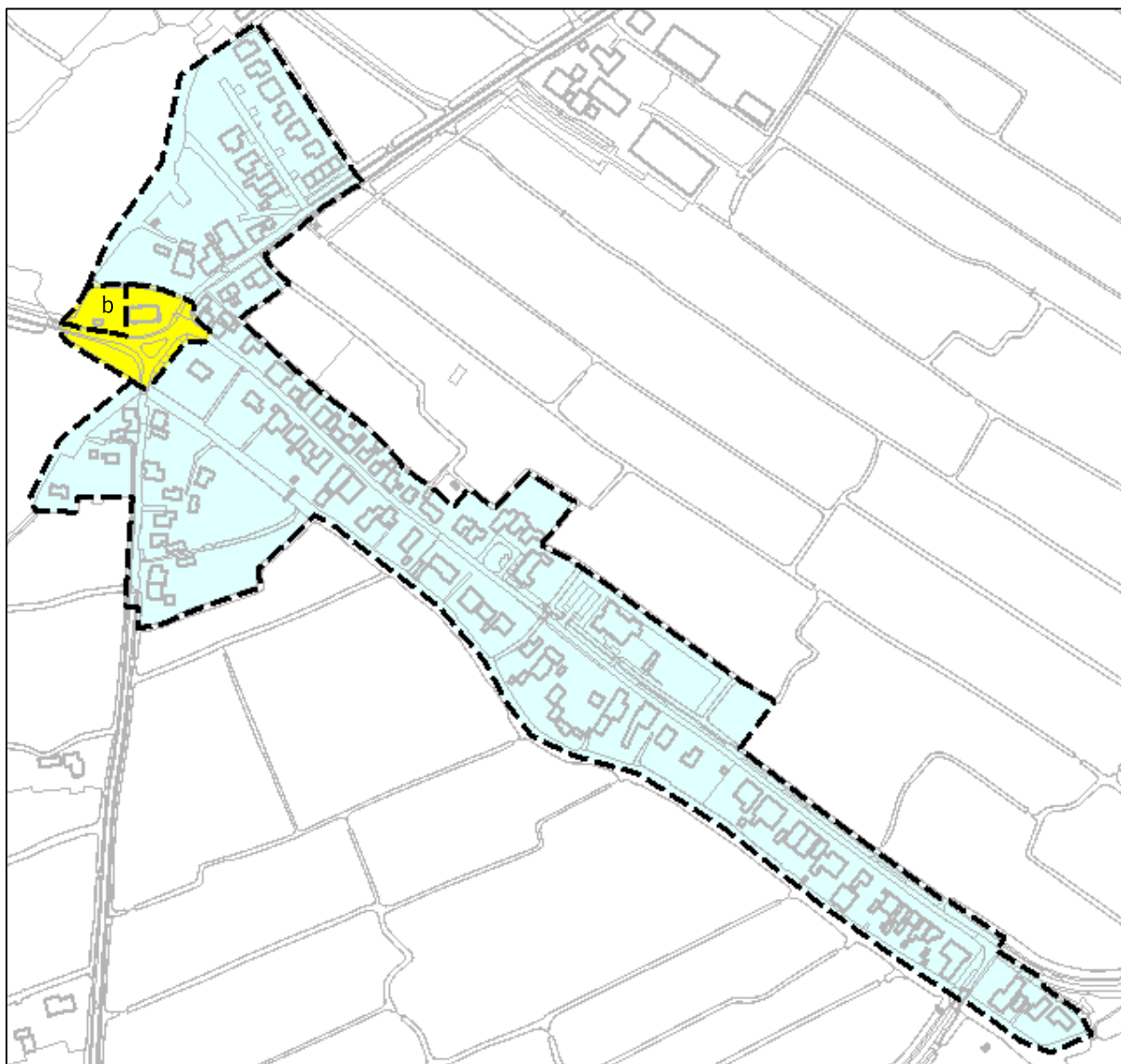
Gebiedstype 1 - begraafplaatsen (b)
Gebiedstype 3 - stads-, en dorpscentra

Gebiedstype 2 - woonwijken incl. sportvelden

7. Zuiderwoude

Gebiedstype 1 - begraafplaatsen (b)

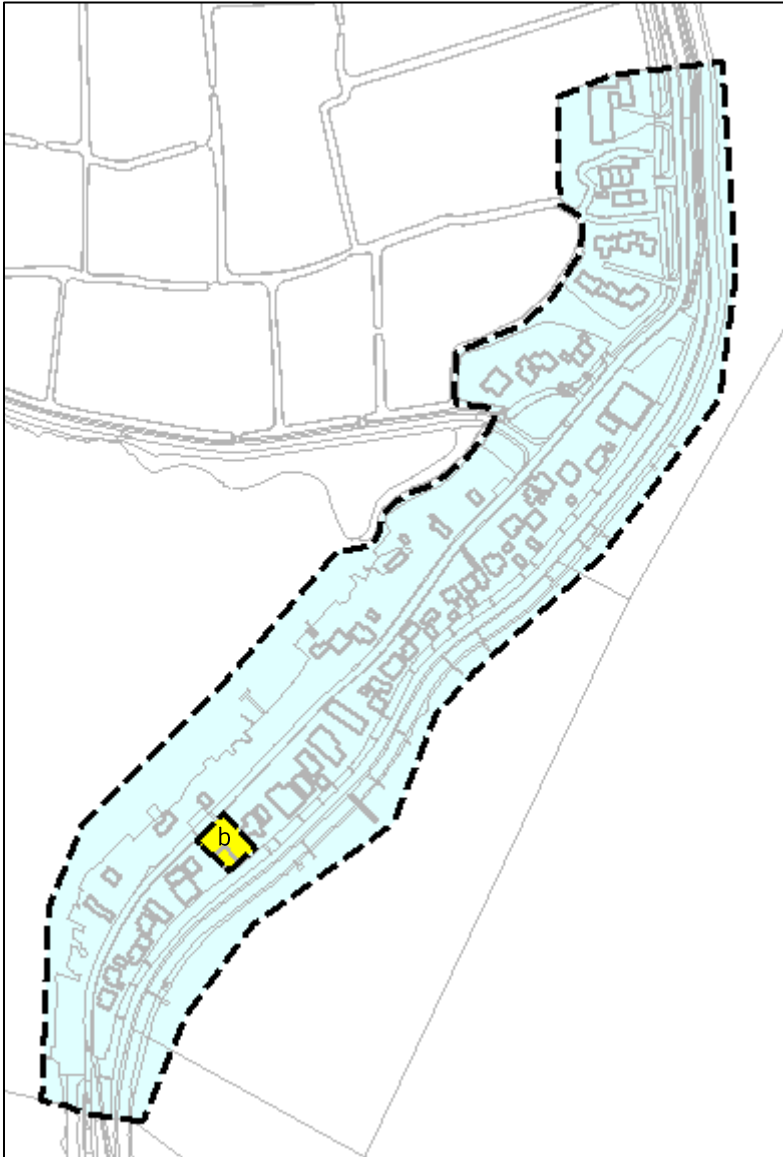
Gebiedstype 3 - stads-, en dorpscentra

Gebiedstype 2 - woonwijken incl. sportvelden

8. Uitdam

Gebiedstype 1 - begraafplaatsen (b)
Gebiedstype 3 - stads-, en dorpscentra

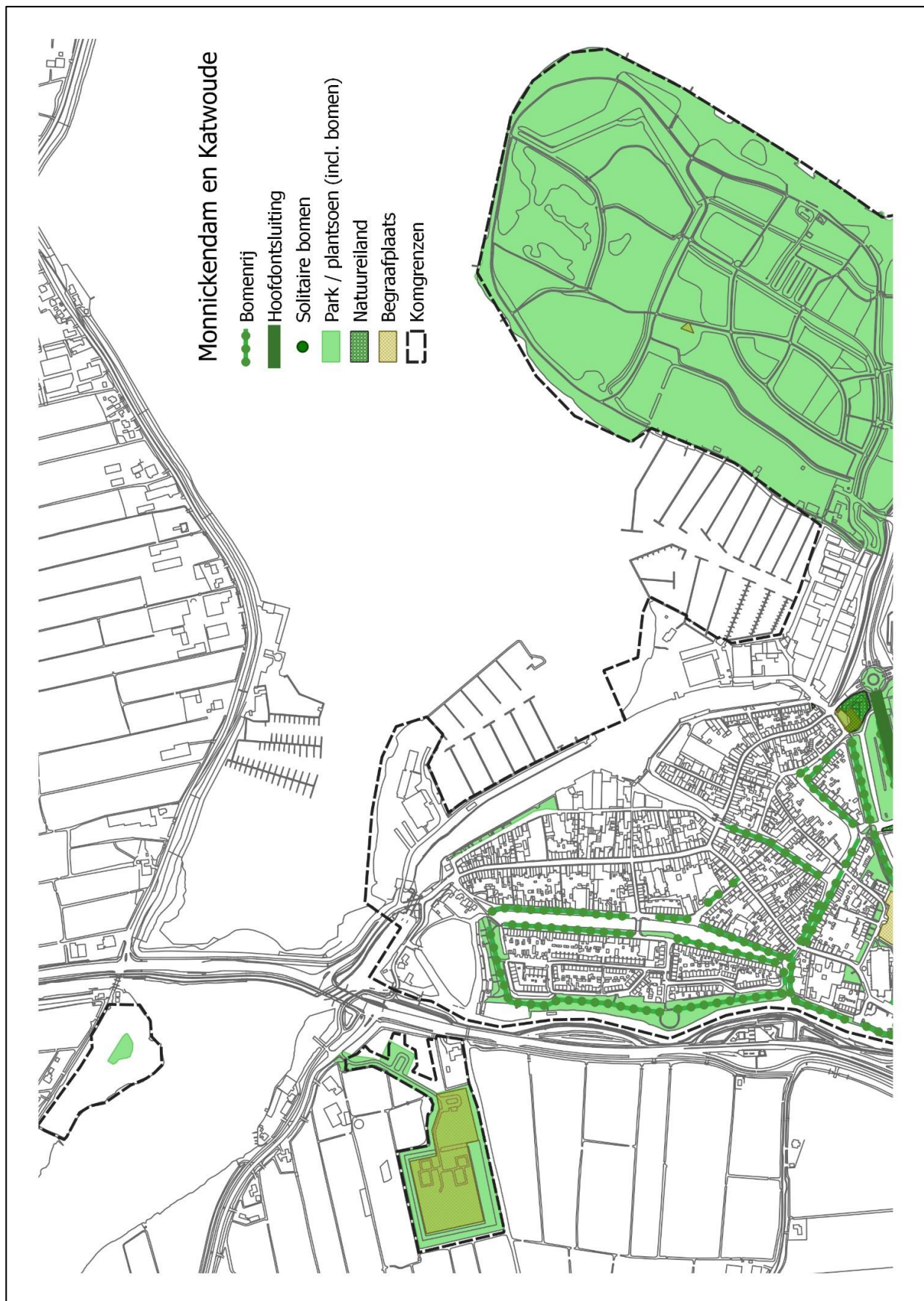

Gebiedstype 2 - woonwijken incl. sportvelden

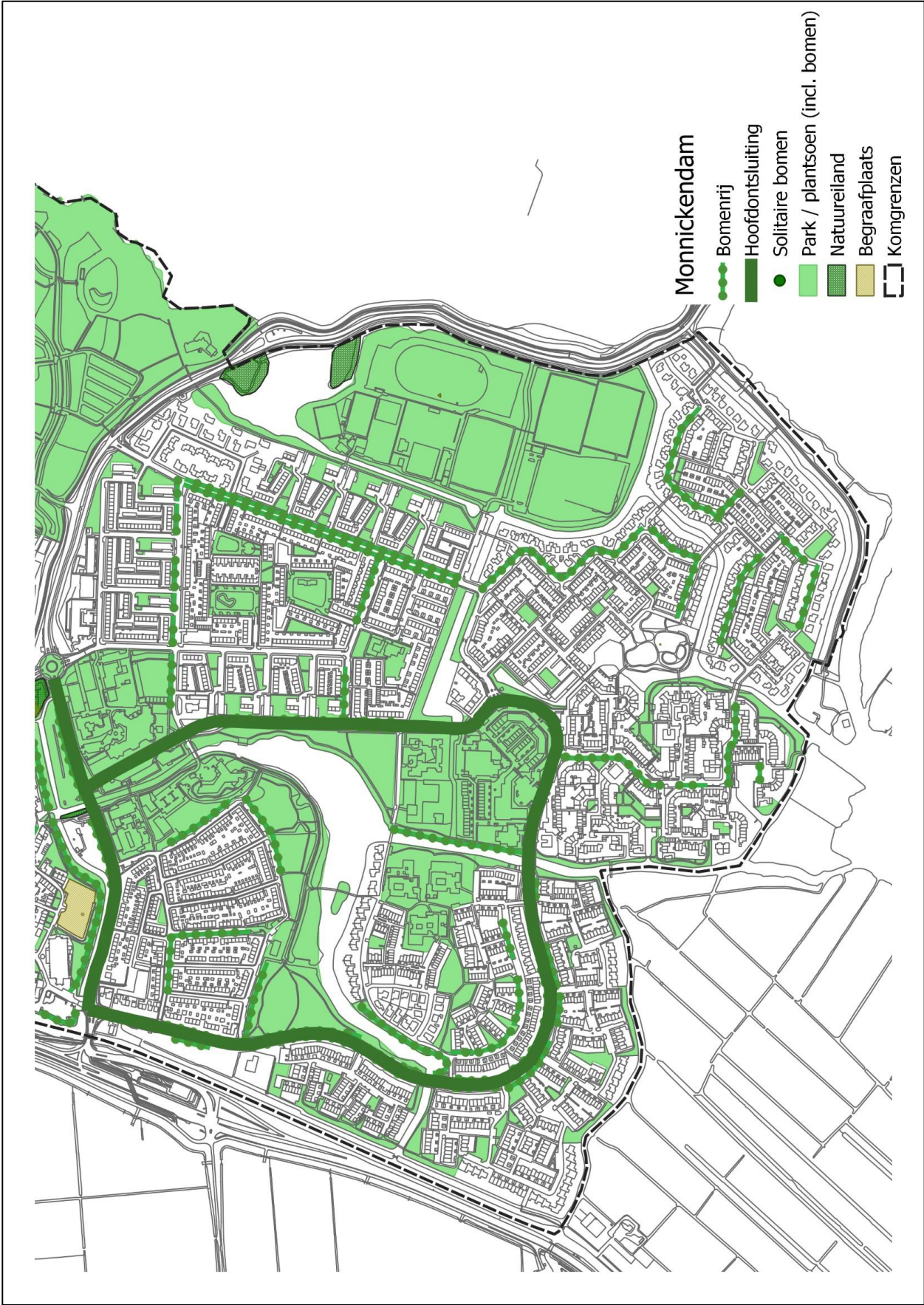
II) Hoofdgroenstructuurkaart per kern

De hoofdgroenstructuur is aangeven op de onderstaande kaarten. Dit zijn de belangrijkste groenelementen zoals bomen en parken.

1. Monnickendam en 2. Katwoude

Monnickendam

- Bomenrij
- Hoofdontsluiting
- Solitaire bomen
- Park / plantsoen (incl. bomen)
- Natuureiland
- Begraafplaats
- ⊔ Kongrenzen

3. Broek in waterland

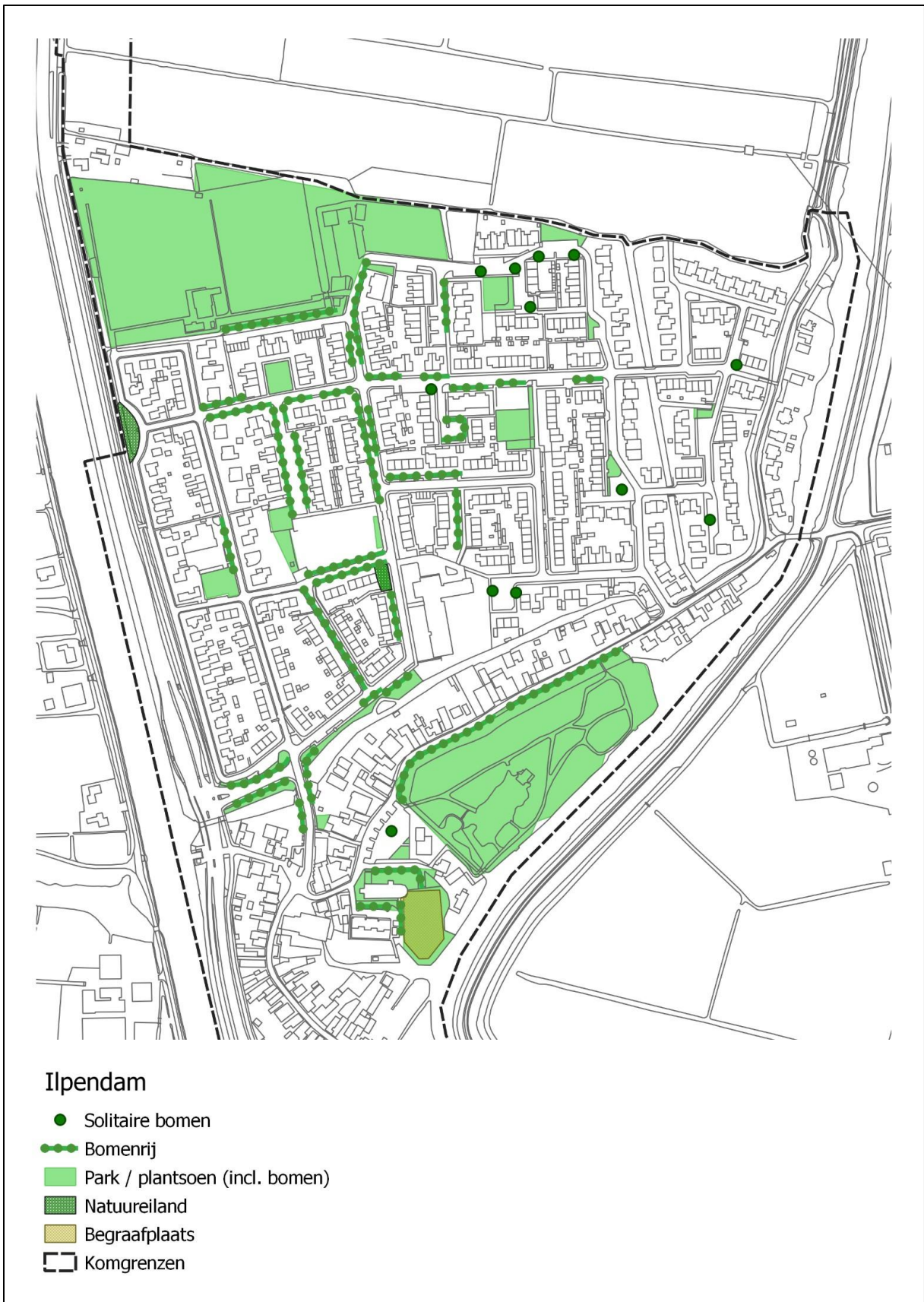

Broek in Waterland

- Bomenrij
- Solitaire bomen
- Park / plantsoen (incl. bomen)
- Natureiland
- Begraafplaats
- Komgrenzen

4. Ilpendam

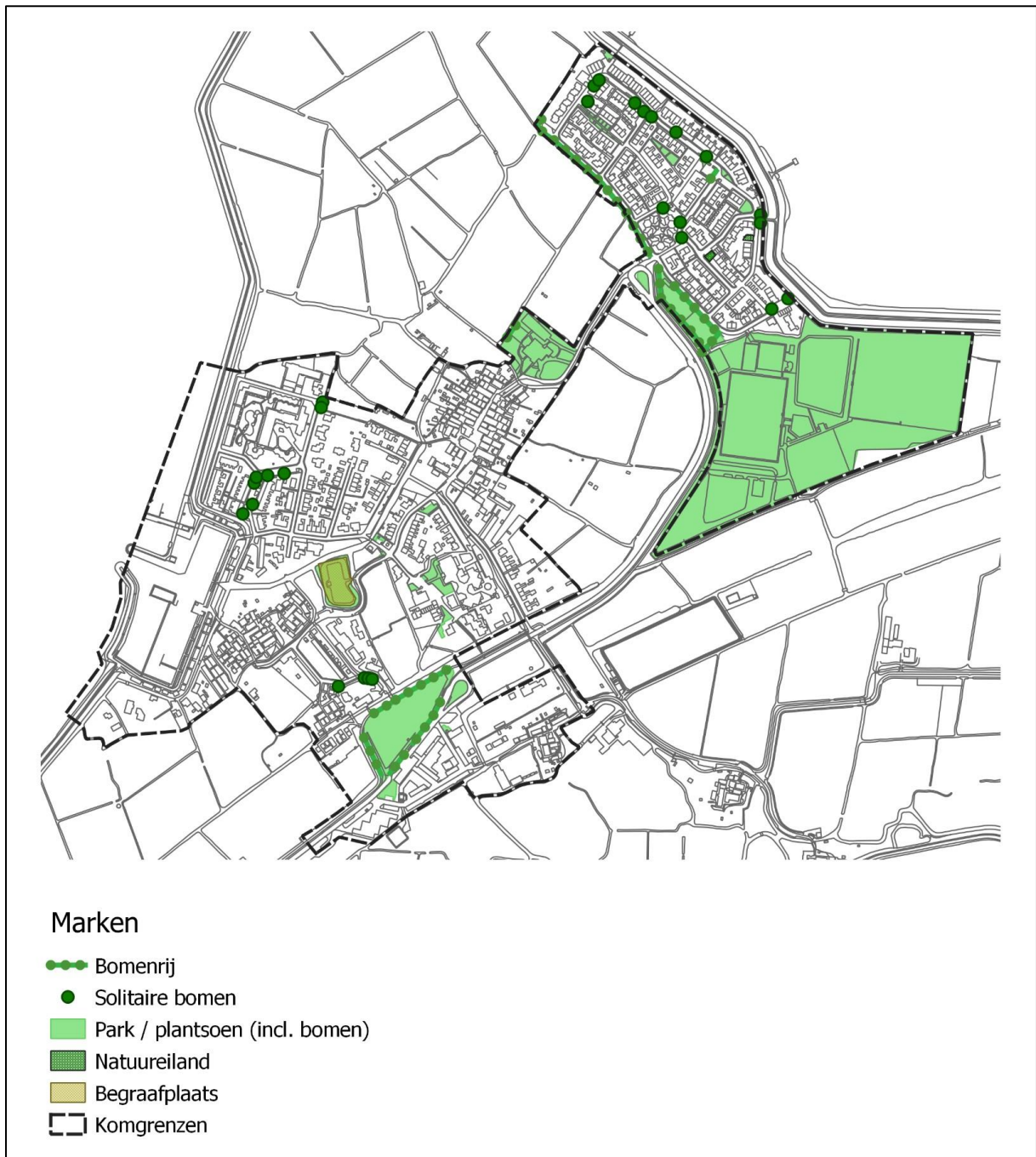

Ilpendam

- Solitaire bomen
- Bomenrij
- Park / plantsoen (incl. bomen)
- ▨ Natureiland
- Begraafplaats
- Komgrenzen

5. Marken

6. Watergang

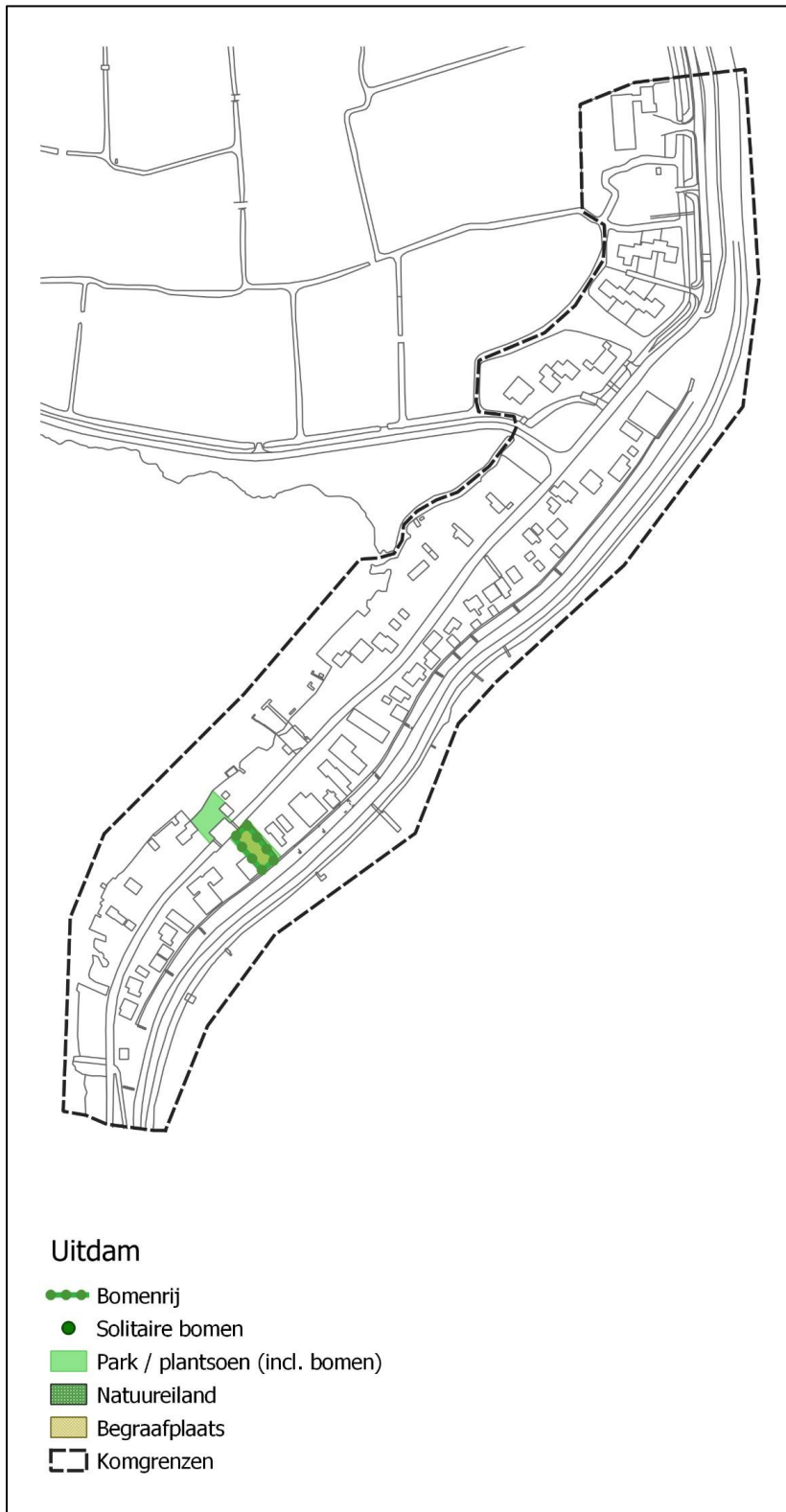

7. Zuiderwoude

8. Uitdam

III) Wat vinden de bewoners?

Om input op te halen voor de groenvisie zijn er per kern thema-avonden georganiseerd. Doel van de avond was om te horen wat de bewoners belangrijk vinden al het gaat over groen in de gemeente. Ten eerste willen wij de bewoners hartelijk danken voor de informatie die met de gemeente werd gedeeld. De informatie heeft de visie aangevuld en inzicht gegeven in de behoeften van bewoners. Onderstaand een opsomming van de belangrijkste opmerkingen die zijn gemaakt en zijn voor een groot deel ondergebracht in de visie. Sommige opmerkingen zijn niet vermeld wanneer het bijvoorbeeld ging over het lokaal snoeien van bomen op een begraafplaats over de klachten over het onderhoud. Overigens ging het in het begin van de avond vaak over het onderhoud dat ten tijde van de avonden achter liep.

Achterstallig onderhoud

Vrijwel alle kernen brachten het aspect onderhoud in 2018 ter sprake en dan met name het achterstallig onderhoud. Er is aangegeven dat dit meerdere oorzaken had; zoals het laat leveren van machines, opleiden van mensen, gebrek aan gebiedskennis. Daarnaast spelen ook zaken zoals het verbod op gebruik chemische onkruidbestrijdingsmiddelen een rol waardoor er meer onkruid groeit op o.a. verharding.

Broek in Waterland; meer bomen Havenrak, meer fruitbomen in de openbare ruimte, bloemenlint Eilandweg ontwikkelen, adoptiebomen, kaart maken met plantvakken die geadopteerd kunnen worden, natuureducatie voor kinderen, oproep/uitleg aan bewoners hoe meer biodiversiteit te creëren.

Ilpendam; minder rigoureuus bomen kappen, Fuutstraat bomen planten, kruidenbermen inzaaien en minder maaien.

Monnickendam; bloemenlint in Monnickendam, grasmatten t.b.v. parkeren werkt en zijn groen, laat bewoners zelf plannen aandragen, zoveel mogelijk bomen en groen. Mag ik een stuk groen adopteren?

Marken

Bomen snoeien op de begraafplaats.

Zuiderwoude

Verzoek boom terugplaatsen naast dorpshuis Zuiderwoude.

Watergang; hangende bloembakken, meer bollen.

Uitdam, Katwoude geen aanvullingen waarschijnlijk omdat in deze kernen relatief weinig groen aanwezig is.

Op de volgende pagina impressies van waardevol groen in de gemeente Waterland.

